Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἕνας λαὸς ὑψώνεται ἅμα δείξῃ πὼς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια.—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Διδάσκαλος τῶν λέξεων εἶναι ὁ λαός.
ΣΟΛΩΜΟΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ε'. ✱ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 11 ΤΟΥ ΝΟΕΒΡΗ 1907 ✱ ΓΡΑΦΕΙΑ : ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2 ✱ ΑΡΙΘΜΟΣ 269

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ. Ἡ Ἄρρωστη Δούλα (συνέχεια).
ΕΡΜΟΝΑΣ. Κριτικὲς ἀναποδιές.
ΣΤ. ΡΑΜΑΣ. Ἀπὸ τὸ νέο βιβλίο του.—Εἰσαγωγή.
Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΝΟΥ. Στὰ Δωδεκάντσα—Σύρα
ΓΕΡΑΓΩΤΗΣ. Γλωσσικὸ παζάρι.
ΧΥΔΑΙΟΜΑΝΗΣ. Ἐγγλέζικοι θυμοί.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Μ. Μαλακάσης, Γ. Περγιαλίτης, Αἰμυλία Κούρτελη.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΟΔΙΕΣ

Ἔχω μπροστά μου μιὰν ὁλόκληρη ἐσοδειὰ στίχους καὶ δηγήματα. Καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσω πὼς τριγυρίζω μὲ κάποια θλίψη μέσα στὸ φιλολογικὸ αὐτὸ περιβόλι. Ὄχι πὼς τὰ ἔργα εἶναι δίχως ἀξία, μὰ γιατὶ ὅσα περισσότερα βλέπω τόσο στενοχωριοῦμαι μὲ τὴν ἰδέα πὼς ἡ Ρωμιοσύνη χάνεται καὶ τώρα — καθὼς καὶ τόσες ἄλλες φορὲς στὴν ἱστορία της — γράφοντας, ὁλοένα γράφοντας ἀντὶς νὰ ἐνεργῇ. Καὶ φοβοῦμαι πὼς ἡ συνηθισμένη παρηγοριὰ ὅτι ἕνα ποίημα εἶναι κ' ἔργο καὶ τράνεμα τῆς θέλησης δὲ μὲ πείθει τόσο εὔκολα. Σπάνια, πολὺ σπάνια φανερώνουνται τὰ τέτοιας λογῆς ποιήματα. Δὲν τὰ γνώρισαν οἱ κιόνες ὅλοι. Κ' εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι τὸ πλῆθος τῶ βιβλίω ποὺ βγαίνουνε κάθε χρόνο προδίνει τὴν ἀδυναμία τῆς φυλῆς μας στὸ ν' ἀντικρύζῃ τὴ ζωὴ κατάματα καὶ νὰ τὴν πλάθῃ μὲ τὰ ἔργα, μὲ τὸ χέρι καὶ μὲ τὸ πεῖσμα — καὶ μὲ τὸ μῖσος κάποτε. Κάποιος φόβος ἐπίμονος πάντα μοῦ θυμίζει πὼς δὲν πρέπει ν' ἀφίσουμε πάλι τὰ λόγια νὰ μᾶς ἀποκοιμίσουν καὶ νὰ σταθοῦμε στὴν ὀκνὴ ἀγάπη τῆς ὀμορφιᾶς. Σέβουμαι τὴν τέχνη μὰ τώρα πάνω ἀπ' ὅλα θέλω νὰ βλέπω δυνατὴ τὴ φυλή μου. Καὶ γι' αὐτὸ νομίζω πὼς ἔπρεπε — ὅλοι μας — νὰ γράφουμε λιγώτερα.

Διακρίνω κι ἄλλο ἕνα σημάδι ἀδυναμίας. Τὸ δήγημα κ' ἡ λυρικὴ ποίηση εἶναι δίχως ρώτημα τὰ ἀνοιξιάτικα καὶ τὰ πιὸ εὔκολα τῆς φιλολογίας ἀνθίσματα. Δὲν ἐννοῶ φυσικὰ πὼς δὲ γίνεται νὰ φανερωθοῦνε μεγάλοι τεχνίτες σ' αὐτὰ τὰ εἴδη τοῦ λόγου, μὰ στὴ σκάλα τοῦ ἰδεατοῦ κόσμου αὐτὰ εἶναι τὰ σκαλοπάτια ποὺ πατιοῦνται πρῶτα. Ὡς τόσο αὐτὸ τὸ θέμα τὸ ἔχουνε κι ἄλλοι ξετάσει πρὶν ἀπὸ μένα κι ἂν τώρα σταμάτησα γιὰ νὰ κάνω τὴν παραπάνω παρατήρηση δὲν εἶναι βέβαια γιατὶ θὰ ἔλεγα τίποτε καινούριο μὰ γιατὶ καιρὸς εἶναι νὰ σπρώξουμε τὴ φιλολογία μας κατὰ τὸν ἀνήφορο τῆς συθετικῆς τέχνης. Καὶ γι' αὐτὸ δὲν τὸ νομίζω ἄχρηστο νὰ τὸ κουδουνίζουμε πὼς μὲ χαρὰ θὰ βλέπαμε νὰ λιγοστεύουνε τὰ εἰδυλλιακὰ δηγήματα κ' οἱ λυρικὲς νοστιμάδες.

Ἀρχίζω μὲ τὴν «Παγὰ Λαλέουσα» τοῦ Νιρβάνα — μιὰ σειρὰ τετράστιχα που θυμίζουνε τὸ σιγαλὸ τὸ λαλημα τῆς βρύσης ποὺ ἀργοκλαίει στὴν ἐρημιά. Ἡ βρυσούλα τοῦ βουνοῦ ἔχει ἀκόμα μιὰ νεράϊδα γιὰ ψυχή. Κι ἀντιλαλοῦνε στὸ τραγούδι της ὅλες οἱ ὁμηρικὲς θύμησες τοῦ καιροῦ ποὺ οἱ θεοὶ ἀγκρούσαν ἀκόμα τὴ γῆ, ὅλες οἱ νοσταλγίες τοῦ δημοτικοῦ μοιρολογιοῦ, ὅλες οἱ θλίψες οἱ σταχτιὲς τῆς ζωῆς. Μερικὰ τετράστιχα — καθὼς «ὁ Ἀοιδός», «Μυκῆναι» -- φαντάζουνε σὰν εἰκόνες βαθειὲς καὶ ψιλοδούλευτες. Τοῦ Νιρβάνα ἡ τέχνη — σ' αὐτὸ τουλάχιστο τὸ βιβλιαράκι — μᾶς παρουσιάζεται λιτὴ καὶ λιγόλογη, διαβατάρικη καὶ γλυκόχλωμη, ἀνοιχτομάτα μὰ δίχως θετικὴ δική της γνώμη καὶ δίχως συμπεράσματα. Θὰ μοῦ παρατηρηθῇ — κ' ἴσως μὲ τὸ δίκιο — πὼς τῆς τέχνης ἡ δουλειὰ δὲν εἶναι νὰ βγάζῃ συμπεράσματα. Ὡς τόσο μπορεῖ νὰ εἶναι κακὴ συνήθεια δική μου, μὰ δὲν κλείνω ποτέ μου ἕνα βιβλίο χωρὶς νὰ ρωτήσω τί ἔμαθα πορὰ πάνω, κατὰ τί ἔγινα δυνατώτερος. Κ' ἡ «Παγὰ Λαλέουσα», ἔχει μιὰ χάρη ναρκωτικὴ καὶ σκεπαστὴ κι ἀποδείλινη ποὺ ἄλλοτε θὰ μὲ μάγευε μὰ ποὺ σήμερα μὲ κάνει κάπως ὑπερκριτικὸ καὶ δύσπιστο.

Πολὺ δύσκολο στέκει νὰ κρίνῃ κανεὶς βιβλία πρωτόφαντου ποιητῆ καὶ μάλιστα σὰν εἶναι ἀκόμα παιδὶ κ' ἔχει πατέρα τὸν Παλαμά. Ὅσο καλοσυνείδητος κι ἂν εἶναι κανεὶς δὲν μπορεῖ πάντα νὰ ξεδιακρίνῃ τὸ οὐσιαστικὸ ταλέντο ποὺ θὰ ὡριμάσῃ ἀργότερα ἀπὸ τὴ νεανικὴ μὰ διαβατάρα ποίηση ποὺ οἱ περισσότεροι νοιώθουνε στὴν ἀρχὴ τῆς ζωῆς τους. Εἶναι κιόλας λογῆς ἐπιρροὲς ποὺ συχνὰ δυναμώνουνε μιὰ τέτοια διάθεση τόσο ποὺ νὰ φαίνεται πρώϊμη μεγαλοφυΐα μὰ ποὺ σκοτίζουνε ἀντὶς νὰ βοηθοῦνε τὴν κριτική. Ὡς τόσο δὲ χρειάζεται νὰ παρακάνουμε τὸν Πύρρωνα. Τὰ «Πρώτα Τραγούδια» τοῦ Λ. Παλαμᾶ εἶναι γραμένα μ' ἀρκετὴ τέχνη γιὰ νὰ περιμένουμε μὲ στέρεη ἐλπίδα πὼς θὰ μπορέσῃ ἀργότερα ν' ἀκολουθήσῃ τοῦ πατέρα του τὸ μεγάλο παράδειγμα. Μπορεῖ μάλιστα νὰ πῶ ὅτι ὁ «Γυρισμός», τὸ «Τραγούδι τοῦ Μισεμοῦ», τὸ «Ξόδι τοῦ Ναζωραίου», εἶναι ποιήματα ποὺ δείχνουνε ξεχωριστὴ δύναμη ὅσο κι ἂ φαίνεται στὴ μορφή τους ἡ ἀντιφεγγιὰ ἄλλης πιὸ πρωτότυπης τέχνης.

Ὁ «Προσκυνητὴς» τοῦ Ἠλ. Βουτιερίδη εἶναι ποίημα λυρικῆς φιλοσοφίας. Ὁ παραστρατισμένος ποιητὴς γυρεύει τῆς Ζωῆς τὴν ἀλήθεια. Τὰ εἴδωλα ποὺ προσκυνοῦσε στὸν παναρχαιο ναὸ τῆς παράδοσης τὰ σίμωσε μὲ ἀγάπη μὰ τὰ βρῆκα κούφια, σαρακοφαγωμένα, γεμάτα φίδια καὶ σαπίλες. Κ' ἡ κατάρα τοῦ μάτωσε τὰ χείλια. Τὴν Ὀμορφιά, τὴν Καλοσύνη, τὴν Ἀγάπη, τὴν Ἀρετή, τὴν Ἀλήθεια — ὅλα τὰ λαμπερὰ ὀνόματα ποὺ μᾶς σκλαβώνουν καὶ μᾶς ξεγελοῦν, ὅλα θέλει νὰ τὰ ρίξῃ μακριὰ του, νὰ τὰ ξεχάσῃ στὴν ἀγκαλιὰ μιᾶς ἡμερης μοναξιᾶς. Μὰ στὴ μοναξιά του ἀκούστηκε τῆς Ζωῆς ἡ φωνή. Καὶ τοῦ λέει πὼς ὁ πονος εἶναι νόμος πολύτιμος γιὰ τοὺς δυνατοὺς ποὺ δὲ φοβοῦνται τὴ Μοῖρα. Τὸ πρόσταγμά της εἶναι πολεμικό :

»*Ἀκοίμητος βιγλάτορας πὰ στῆς Ζωῆς τὸ κάστρο*
»*Διώχνε τῆς εὐτυχίας σου τοὺς ἄγριους ἀπελάτες*
»*Μὲ τὸν ἀντίμαχο ρυθμὸ τῆς ὀμορφιᾶς τῶν ἔργων*».

Καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῆς ἀλήθειας αὐτῆς ξαναβρίσκει τώρα κάποιο βαθήτερο νόημα στὰ εἴδαλα ποὺ θέλησε νὰ γκρεμίσῃ καὶ ξακολουθεῖ τὸ δρόμο του κυβερνημένος ἀπὸ τὸ φῶς τῆς Καλοσυνης καὶ τῆς Ἀγάπης.

Φιλοσοφικὰ δὲ μοῦ φαίνεται νὰ ξηγήθηκε πολὺ καθαρὰ ὁ Προσκυνητής. Τὰ μεγάλα εἴδωλα καὶ τὰ ὄμορφα ἰδανικὰ δὲ ζοῦνε — καθὼς νομίζω πὼς τὸ πιστεύει — αὐτότελη ὕπαρξη, μὰ ἔχουνε γιὰ κάθε ἄτομο ἴσια ἴσια τόση ἀξία ὅση μπορεῖ κεῖνος νὰ τοὺς δώσῃ. Ὁ δυνατὸς ἄνθρωπος θέλει ν' ἀληθέψῃ στὴ ζωή του τοὺς ἡρωϊκούς του πόθους κ' ἔχει κάθε δικαίωμα νὰ τοὺς στολίσῃ μὲ τὰ σεβαστὰ ὀνόματα ποὺ καθησυχάζουνε τοὺς μικροὺς καὶ τὸ δειλὸ τὸν ὄχλο. Αὐτὸ δὲ σημαίνει ὅμως πὼς δουλεύει γιὰ νὰ καταφέρῃ τὴ νίκη μιᾶς ἰδεατῆς ἔννοιας — ὅσο κι ἂν κάποτε κι ὁ ἴδιος φαίνεται σὰ νὰ τὸ πιστεύῃ — μὰ ἴσια ἴσια πὼς δουλεύει γιὰ νὰ μεγαλώσῃ τὸ ἐγὼ του ταυτίζοντάς το μὲ πιὸ διαπλατη συνείδηση τῆς ζωῆς. Οἱ πιὸ μεγάλοι ἄνθρωποι ποτὲ δὲ συλλογίστηκαν τὸ καλὸ τοῦ κόσμου. Ἤθελαν τὴ δυναμη καὶ τὴν κυριαρχία. Μὰ καθὼς εἴτανε μεγάλοι ὅ,τι ἔλαχε νὰ πέσῃ στὴν ἐξουσία τους τράνωσε κι αὐτὸ ἀπὸ τὴ δική τους μεγαλοσύνη. Οἱ νικημένοι κ' οἱ καλόκαρδοι τοὺς ξεδικηθήκανε μὲ τὴν ἀθανασία καὶ τὸ παρατσούκλι «εὐεργέτες τοῦ τάδε λαοῦ» ἢ κι «ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας». Ἔτσι νόμισαν πὼς κι αὐτοὶ ἀφέντεψαν τοὺς μεγάλους δίνοντάς του ταπεινοὺς σκοποὺς ποὺ ἐκεῖνοι βέβαια δὲν εἴχανε. Τὴν Καλοσύνη καὶ τὴν Ἀγάπη τὶς ὀχλοκρατικὲς αὐτὲς ἀρετὲς - ποτὲ δὲν τὶς καταδέχτηκαν. Τὸ καλὸ ποὺ κάνανε τὸ κάνανε γιατὶ ἔχουνε φυσικὸ τὴ μεγαλοδωρία

Κ' ἔτσι κάτι μοῦ λέει πὼς ὁ Προσκυνητὴς θὰ τὰ μπερδέψῃ καὶ πάλι στὸ δρόμο του ἂ δὲν καταλάβῃ πὼς ὁ ἐγωϊσμὸς εἶναι ἡ οὐσιαστικὴ ἀρετὴ τῆς ζωῆς. Ἡ μόνη διάκριση ποὺ πρέπει νὰ γίνεται πάντα εἶναι πὼς οἱ μεγάλοι ἔχουνε τὸν ἐγωϊσμὸ μεγάλο κ' οἱ μικροὶ μικρό. Φυσικὰ δὲ συφέρει στοὺς μικροὺς νὰ τὸ

παραδεχτοῦνε αὐτὸ κ' ἔτσι καταφεύγουνε στὰ ἰδανικὰ γιὰ νὰ σκεπάσουνε τὴν ἀνημποριά τους.

Ὡς τόσο δὲν εἶναι κακὸ ποίημα ὁ «Προσκυνητής». Ἔχει μερικοὺς ὡραιότατους στίχους. Μὲ λιγώτερη καλοσύνη, λιγώτερη ρητορικὴ καὶ πιὸ συμαζεμένο γοῦστο θὰ ἔφτανε σὲ ψηλὴ ἀξία.

Δὲν ἔχω πολλὰ νὰ πῶ γιὰ τὶς «Παραλλαγὲς» τοῦ Κλήμη Πορφυρογέννητου καὶ τὰ «Λουλούδια τῆς Θράκης» τοῦ Θ. Κατραπάνη. Τὸ πρῶτο εἶναι κάπως μυστηριώδικο βιβλίο. Κάπου κάπου σὰν ἀναλαμπὲς ἀστραποφέγγουνε μὰ φοβοῦμαι πὼς ἡ μίμηση τῆς τέχνης τοῦ Mallarmé περισσότερο σκοτάδι προξένησε παρὰ ποιητικὴ ὠφέλεια. Κι ὅμως τὸ ξαναλέω πὼς στίχοι σὰν αὐτούς

»στῆς *Λήθης τὴν ποδιὰ κεντῶ*
»*τοὺς ἔρωτες ποὺ ἔχω διαβάσει*».

ἢ

»*σ' ἕνα καθρέφτη ὀπάλινο τὸν πόθο ἔχει πλανέψει*
»*ἡ νοσταλγούσα μου ψυχὴ δεμένη στ' ὄνειρό σου*»

ἔχουνε κάτι μέσα τους ποὺ δὲν τὸ ἀπάντησα σ' ἄλλα ρωμαΐκα ποιήματα.

Τὰ «Λουλούδια τῆς Θράκης» εἶναι πολὺ χλωμά. Μοῦ θυμίζουν ἄθελα πὼς σήμερα στὴ Θράκη χρειάζουνται σπαθιὰ καὶ παλληκάρια κι ὄχι τραγούδια γιὰ σπαθιὰ ἢ «γιὰ κείνη ποὺ θέλει νὰ λιγνέψῃ».

Ἂς ἔρθουμε τώρα στὰ δηγήματα. Ἡ Κα Δεντρινοῦ δείχνει πολλὴ παρατηρητικὴ ἀξιοσύνη καὶ μεταχειρίζεται μ' εὐκολία καὶ ζηλευτὴ ἁπλότητα τὰ θέματα ποὺ ξεσήκωσε «Ἀπὸ τὸν κόσμο τοῦ σαλονιοῦ». Ἔχει δίκιο μεγάλο νὰ χτυπᾷ καὶ νὰ καυτηριάζῃ τὴν ψευτιὰ καὶ τὴν ἀλαφρόμυαλη ξιππασιὰ καὶ τὶς κρυφὲς ἀτιμίες τοῦ κόσμου ποὺ φιλοξενοῦνε τὰ περισσότερα ρωμαΐκα σαλόνια. Κι ἀκόμα πιὸ δίκιο ἔχει νὰ παραπονιέται γιὰ τὴν ξενικὴ κι ἀνότητη ἀναθροφὴ ποὺ δίνουνε στὰ παιδιά τους οἱ ρωμιές. Ἴσως νὰ εἶναι κάπως ὑπερβολικὴ ἡ Κα Δεντρινοῦ σὰ λέει πὼς «ἀπ' τὴ σημερινὴ ἑλληνοπούλα βγῆκε τ' »ἀσυνείδητο ρουσφετολόγι, ἡ τρεχάλα τοῦ 97, τὰ »παράσημα κ' ἡ ρεκλάμα, ἡ κατάχρηση κ' ἡ πο»λιτικὴ ἀχρειότη». Ὅσο κι ἂν εἶναι μπόσικη ἡ σημερινὴ ρωμιὰ δὲν ἔχει ἀρκετὴ θέση στὴν κοινωνία γιὰ νὰ προξενήσῃ μόνη της τόσες καταστροφές. Θαρρῶ πὼς ἡ Κα Δεντρινοῦ ξεχωρίζοντας μιὰ βοηθητικὴ αἰτία τῆς γενικῆς σκπίλας ξέχασε ὅτι δὲν εἶναι ἡ μόνη οὔτε ἡ πιὸ ἄμεση. Δὲν ἔχει ὅμως ρώτημα πὼς ἄ δώσουμε τὴ σωστὴ ἀναθροφὴ στὶς γυναίκες μας θὰ δοῦμε μὲ τὸν καιρὸ σημαντικὴ καλητέρεψη τοῦ χαραχτήρα τῆς φυλῆς. Μ' αὐτὸ προϋποθέτει βαθειὲς κοινωνικὲς ἀλλαγὲς καὶ καθὼς τὸ ζήτημα εἶναι πολύπλοκο καλήτερα νὰ μὴν παρκνοιχτοῦμε σὲ θεωρίες.

Ἐλπίζω πὼς ἡ Κα Δεντρινοῦ θὰ ξακολουθήσῃ τὴ δουλειὰ ποὺ ἄρχισε μὲ τόση ἐπιτυχία καὶ πὼς θὰ μᾶς δώσῃ ἀργότερα κ' ἔργα βαθύτερης ἀνάλυσης. Στὰ πρῶτα της δηγήματα φαίνεται κάποτε σὰ νὰ γλιστρᾷ στὴν ἐπιφάνεια δίχως ν' ἀγγίζῃ τὴν ἐσωτερικὴ ὑπόσταση τοῦ κόσμου ποὺ περιγράφει.

Ὁ Κώστας Παρορίτης ἀφιερώνει τὸ βιβλίο του «Οἱ Νεκροὶ τῆς Ζωῆς» στὶς «φτωχὲς ψυχούλες ποὺ »τριγυρνοῦνε στὴ χώρα τοῦ ὄνειρου τοῦ ἀσύλληφτου, »σκίζοντας τ' ἄρρωστα στήθια μὲ τὰ νύχια τους, »κυνηγητάδες κακότυχοι κάποιου Ἥσκιου». Τί τὰ θέτε ; δὲ θέλω νὰ εἶμαι κακὸς μὰ τέτοιες λιγομάρες μοῦ ἀναποδογυρίζουνε τὰ νεῦρα. Στέκει πολὺ πιὸ γνωστικὸ νὰ βοηθήσουμε τὶς «φτωχὲς ψυχούλες» νὰ χαθοῦνε μιὰν ὥρα ἀρχήτερα παρὰ νὰ τὶς βασκνίζουμε μὲ ἀφιερώματα βιβλίων. Ἂς μοῦ λένε ὅσο θὲν πὼς κ' οἱ γεροὶ κ' οἱ ἄρρωστοι τὰ ἴδια δικαιώματα ἔχουνε στὴν πολιτεία τῆς τέχνης, μὰ τὶς δικές μου τὶς ἀντιπάθειες δὲν μπορῶ νὰ τὶς ξεχάσω καὶ τὶς «φτωχὲς ψυχούλες» θὰ τὶς ἔρριχνα στὸν Καιάδα δίχως καμιὰ ντροπή.

Ἀφῆστε πὼς μερικὲς ἀπ' αὐτὲς τὶς φτωχὲς ψυχούλες φτάνουνε σὲ τέτοιο βάθος κακοήθειας κι ἀναντρείας ποὺ ἀηδιάζει κανεὶς ἀπορώντας μὲ τί σκοπὸ νὰ γράφουνται τέτοιες ἱστορίες. Εἶπα στὸν ἑαυτό μου, ὁ κ. Παρορίτης εἶναι καλὸς ἄνθρωπος μὲ ποιητικὴ καρδιὰ καὶ θέλει νὰ μοῦ δείξῃ τὴν ξετσίπωτη καὶ σκουληκιασμένη ζωὴ τῆς φτωχολογιᾶς καὶ θέλει νὰ μὲ πάρουνε τὰ κλάματα καὶ νὰ σηκωθῶ φιλάνθρωπος κι ἀναμορφωτής. Τέτοια βιβλία γράφουνται ἄπειρα σ' ὅλες τὶς φιλολογίες κ' εἶναι δίχως ἄλλο συνέπεια τοῦ δημοκρατικοῦ ξεχειλισμοῦ ποὺ προστύχεψε ὅλες τὶς εὐγενικὲς καὶ σεμνόπρεπες κληρονομιὲς τῶν ἀριστοκρατῶν ποὺ χάνουνται καὶ πάνε. Κοντόβλεπο καὶ στενοκέφαλο θὰ μὲ ποῦνε, μὰ δὲ φοβοῦμαι νὰ τὸ κράξω πὼς γιὰ μένα τῆς τέχνης ὁ σκοπὸς δὲν εἶναι σοσιαλιστικὸς οὔτε ἠθικὸς οὔτε ἐκπολιτιστικὸς—ἡ τέχνη πρέπει νὰ εἶναι δυναμοδότρα κι ὁμορφογεννήτρα. Καὶ γιὰ νὰ εἶναι τέτοια πρέπει νὰ τῆς περισσεύει ἡ ἔνταση, πρέπει νὰ μὲ σηκώσῃ κι ὄχι νὰ μὲ κατεβάζῃ. Δὲ λέω πὼς δὲ θὰ σκύψῃ κάποτε νὰ κοιτάξῃ μέσα στὰ κατώγια τ' ἀνήλιαγα μιᾶς κι ὁλόκληρη δική της εἶναι ἡ ζωή, μὰ λέω πὼς δείχνει ἀσυλλογισιὰ καὶ ψοφιοσύνη σὰν καταδέχεται νὰ σέρνεται καμπουριασμένη μέσα στοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς παθιασμένους. Ἂς περάσῃ κι ἀπὸ τὴν Κόλαση σὰ θέλῃ μὰ πρέπει καὶ κεῖ νὰ νικᾷ ἡ ὀλύμπια θέλησή της.

Καὶ γιὰ νὰ μὴν πολυλογῶ θὰ τελειώσω λέγοντας πὼς τὰ Δηγήματα τοῦ Παρορίτη ἂν καὶ θένε νὰ μὲ κάνουνε καλήτερο δὲν τὸ καταφέρνουνε γιατὶ ἴσια ἴσια τὸ παραδείχνουν πὼς φιλοτιμιοῦνται νὰ μοῦ κάνουν καλό. Καὶ κανένας ἄνθρωπος ποὺ σέβεται τὸν ἑαυτό του δὲν παραδέχεται νὰ γίνῃ καλὸς μὲ τὸ ζόρι.

Εἶναι δίκιο νὰ παρατηρήσω ὅτι τὸ «Σπίτι τῆς Καπετάννισας» ξεχωρίζει ἀπὸ τ' ἄλλα δηγήματα. Εἶναι ὡραῖο δραματικὸ θέμα καὶ γραμένο μὲ τέχνη.

Τὰ δηγήματα «Δόξα καὶ Ζωὴ» τοῦ Βαρλέντη στέκουν ὅλως διόλου ἀντίθετα. Εἶναι ζωντανά. Μπορεῖ κάποτε ἡ μορφή τους νὰ μὴν εἶναι πολὺ τεχνικὴ κ' οἱ περιγραφὲς κάπως τραβηγμένες κι ὄχι ἀρκετὰ χαραχτηριστικές, μὰ τὰ περισσότερα δηγήματα—καθὼς τὸ «Λείψανο», τὰ «Βυζασταρούδια», τὸ «Σκυλί»—φανερώνουνε δραμκτικὴ ἀντίληψη καὶ τὴν ξεχωριστὴ τέχνη τοῦ δηγηματογράφου ποὺ ξέρει νὰ ξεδιαλέγῃ τὸ θέμα ποὺ γίνεται δήγημα — ἀρκετὰ πυκνὸ γιὰ νὰ κάνῃ σύνολο ποὺ νὰ μὴ σακατεύεται μὲς τὰ στενὰ σύνορα τοῦ λογοτεχνικοῦ αὐτοῦ εἴδους.

Χρέος μου ν' ἀναφέρω καὶ δυὸ μετάφρασες ἀρκετὰ καλὲς—μιὰ τῆς Ἰφιγένειας τοῦ Εὐριπίδη ἀπὸ τὸ Βαρλέντη, ἡ ἄλλη τῆς Σαλώμης τοῦ Oscar Wilde ἀπὸ τὸ Ν. Πορφύρη. Λυποῦμαι ποὺ δὲν ἔχω μαζί μου τὰ πρωτότυπα γιὰ νὰ μπορέσω νὰ τὰ παραβάλω μὲ τὰ μεταφράσματα, μὰ δὲ δυσκολεύουμαι νὰ πῶ πὼς παραβλέποντας μερικὲς ἀδυναμίες καὶ τὰ δυὸ ἔργα διαβάζουνται δίχως κόπο.

Γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ Κου Γ. Σκληροῦ «Τὸ Κοινωνικό μας ζήτημα» ἔγινε κιόλας λόγος στὸ «Νουμᾶ» μὰ ἡ ἐχτίμησή μου γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ αὐτὴ μελέτη μὲ ἀναγκάζει—ἂν καὶ τόσο ἀργὰ—νὰ πῶ καὶ γὼ λίγα λόγια. Εἶναι δύσκολο νὰ μὴν παρκδεχτῇ κανεὶς πὼς ὅσα λέει ὁ κ. Σκληρὸς ἀναλύοντας τὴν ἑλληνικὴ κοινωνία εἶναι σκεδὸν ὅλα σωστὰ — λέω σκεδὸν γιατὶ δὲν ἔχουμε καθαρὰ χωρισμένες τάξες κι ἀκόμα λιγώτερο προλετάριους—καὶ δὲν ἔχει ρώτημα πὼς ἡ ἀπόλυτη κι ἀπολέμητη βουλευτοκρατία εἶναι ἡ πηγὴ καὶ τὸ θεμέλιο τῆς σημερινῆς κακομοιριᾶς. Ὁ κ. Σκληρὸς λέει «πλουτοκρατία» μὰ προτιμῶ τὴ λέξη «βουλευτοκρατία». Ἡ κυβερνήτρα βουλευτικὴ τάξη κατεβαίνει ἀπὸ τοὺς κλέφτες τοῦ

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

Βιαστικὰ βιαστικὰ γύρισε ὁ Ἀντρέας στῆς Κατινούλας. Φαντάσου! Δυόμισι ὧρες ποὺ ἔλειπε καὶ τώρα πιὰ δὲν τὸ περνοῦσε γιὰ σωστό, νὰ λείπῃ οὔτε δεφτερόλεπτο ἀπὸ κοντά της. Ἡ καημένη, ὅσο κι ἂν τοῦ εἶπε νὰ βγῇ, τὸν πρόσμενε, ἴσως ἀνυπόμονα κιόλας, χωρὶς νὰ τὸ δείξῃ, ἐπειδὴ κάθε φορὰ ποὺ ἐρχότανε ὁ Ἀντρέας στὸ Μπ...., μήτε ἡ Κατινούλα δὲν ἤθελε νὰ χάσῃ μιὰ στιγμὴ ποὺ νὰ μὴν τὸν ἔχῃ πλάγι της. Τὸ ἤξερε ὁ Ἀντρέας· ἤξερε πὼς ἔπρεπε καὶ νὰ τὴ νοιάζεται ὅλη τὴν ὥρα. Τὴν τετάρτη, ἀφότου γύρισε ἀπὸ τὸν περίπατο, τὴν πέμτη καὶ τὴν παρασκεβή, ἐννιὰ τοῦ Μάρτη, βῆμα δὲν ἔκαμε ὁ Ἀντρέας ὄξω ἀπὸ τὴν κάμερή της, παρὰ γιὰ νὰ πάῃ στὴ δική του, στὸ πέντε, μὰ καὶ σὰν πήγαινε, ἄρινε τὴν πόρτα του ἀνοιχτή, μέρα νύχτα. Τὴν παρασκεβή, ἀπὸ τὸ πρωΐ, σὰ νὰ μπαίνανε τὰ πράματα στὸν ἴσιο τους τὸ δρόμο, δηλαδὴ ὁλότελα πεσμένο δὲν εἴτανε τὸ πρήξιμο, μαλάκωνε ὅμως σὲ βαθμὸ ποὺ σαλεράδα δὲν ἔννοιωθες, ἂν κ' ἔβλεπες τὸν ὄγκο. Κ' ἡ ὄρεξη ἔστρωννε. Τὸ πιὸ σπουδαῖο, τὰπίστεφτο, ποὺ δὲν πονοῦσε ἡ φούσκα, δὲν πονοῦσε, κι ὡς τόσο μήτε μορφινοχεντιὲς χρειαζότανε μήτε πισώθετα. Λοιπὸν τὴν παρασκεβὴ τὸ βράδι, ὀχτὼ καὶ εἴκοσι, πετάχτηκε ὁ Ἀντρέας στὸ Παρίσι. Ἔτρεξε στὸ Ὑπουργεῖο τὸ σάββατο, ζήτησε γιὰ λόγους ὑγείας ἄδεια τριῶ μηνῶνε, ποὺ τοῦ παραχωρήθηκε ἀμέσως, ἔκαμε τὸ μάθημά του τὰπόγεμα κι ἀποχαιρέτησε τοὺς νέους ἴσα μὲ τοῦ χρόνου. Σπίτι του εἶχε τοιμασμένη μιὰ καινούρια βαλίτσα μὲ ροῦχα, βιβλία καὶ χαρτιά. Τὴν πῆρε κ' ἔφυγε τὸ ἴδιο βράδι, δέκα, γιὰ τὸ Μπ.... Προτοῦ φύγῃ, φώναξε στὸ ἐργαστήρι του τὴ Μοιρίτα, τὴ φίλησε μ' ἕνα δάκρι καὶ τῆς εἶπε σοβαρά·

—«Τὸ χρέος του, πρωτα πρῶτα, πρέπει νὰ κάνῃ ὁ ἄθρωπος, καὶ τὸ χρέος τὸ δικό μας εἶναι σήμερις ἡ Κατινούλα».

—«Πατέρα, ἔχεις δίκιο, τοῦ ἀποκρίθηκε μὲ τόνο τὸ παιδί. Τὴν ἀνάγκη μας ἔχουνε πρῶτα πρῶτα ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι μόνοι τους στὸν κόσμο. Ἐσὺ νὰ μᾶς τὴ φέρῃς πίσω τὴν Κατινούλα μας».

Ἀπὸ τότες, ἀπὸ τὸ Μάρτη, ἄρχισε ὁ Ἀντρέας ἄλλη ζωή. Ὅπως τὄλεγε φέβγοντας τῆς Μοιρίτας, τὸ χρέος του ἔκανε. Τὄφερνε ἡ λογική, τὄφερνε ἡ κανονικὴ του ἡ συνείδηση, νὰ πάῃ ὡς ἐκεῖ, νὰ περατώσῃ τὸ ἔργο τῆς σωτηρίας, μὴν ἀφίνοντας πιὰ μόνη τὴν Κατινούλα. Τοῦ Χριστοῦ, ὅταν ἦρθε ὁ κακόμοιρος ἀπὸ τὸ Μπ...., ὅταν εἶδε τὸ τρομερό του τὸ σφάλμα του, τὴν πλάνη του, τὸ κρῖμα, κατάλαβε πὼς ἄλλη δουλειὰ τώρα δὲν εἶχε παρὰ τὸ γλυτωμὸ τῆς Κατινούλας, κατάλαβε πὼς κ' ἡ ἐργασία του πιὰ δὲν ἔμπαινε σὲ λογαριασμό, ἡ ἐργασία του ποὺ γιὰ δάφτηνε θυσιάστηκε ἡ Ὅλια. Μὲ τὴ δεινὴ τὴν τρικυμία τῆς τρίτης, ἔξη τοῦ Μάρτη, φυσικὸ νὰ καταλάβῃ, πὼς δὲν ἔπρεπε πιὰ κ' ἡ ζωή του νὰ λογαριάζῃ. Δὲν ἔπρεπε νὰ λογαριάζῃ καὶ τὰπάγγελμά του. Θυμήθηκε τὴ μάβρη μέρα ὅπου γιὰ νὰ μὴ χάσῃ τὸ μάθημά του, ἔχασε τὸν κοντυλοφόρο ποὺ ἡ Κατινούλα τοῦ τὸν εἶχε σιάξει. Ἔτσι λέει, τὴν ἔσιαξε καὶ κείνηνε μιὰ φορά, ἔπειτα τὴν ξαπόλυκε, τὴν μπιστέφτηκε στὰ χέρια τῶ γιατρῶνε, γύρισε καλιά του. Ἂν ἔψαχνε τότες ἀκόμη λιγάκι στὸ δρόμο, θᾶβρισκε τὸν πεσμένο τὸ θησαβρό·

*) Ἡ ἀρχή του στὸ 228 φύλλο.

Σὲ τοῦτο μάλιστα μπορεῖ ν' ἀποδοθεῖ δικαιολογημένα ἡ παρατηρούμενη **Νεκροφάνεια** τοῦ Νεοελληνικοῦ Πνεύματος. Γιατὶ ἡ πνευματικὴ ζωὴ θὰ ἦταν ἄμεσο ἀποτέλεσμα τῆς πάλης τῶν ἰδεῶν.

Ὅσο ἡ πάλη αὐτὴ δὲ γίνεται αἰσθητὴ μποροῦμε νὰ λέμε, ὅτι τὸ ἔργο τῶν προοδευτικῶν δὲν ἔγεινε αἰσθητό, μολονότι μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν ἄτομα, ποὺ ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν πνευματικὴ νέκρα καὶ ἀπὸ τὴ δυναστεία ἰδεῶν, ποὺ ἔπρεπε νὰ λείψουν μαζὶ μὲ τὶς γεννεὲς ποὺ τὶς ἐδημιούργησαν.

Ὁ καθένας μας μπορεῖ νὰ γνώρισε μάλιστα ἀνθρώπους ποὺ νιώθουν νὰ ἐπαναστατεῖ τὸ εἶναι τους καὶ ποθοῦν ν' ἀντιδράσουν. Μὰ δυστυχῶς— τὸ ξαναλέμε—τὸ ἔργο τους εἶναι μηδαμινὸ ἀκόμα. Καὶ ὁ λόγος εἶναι τὸ ὅ,τι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ζοῦνε χωριστὰ καὶ σκόρπιοι. Γιὰ τοῦτο ἀρκοῦνται σχεδὸν ὅλοι σὲ ἱερεμιάδες κατὰ τοῦ καθεστῶτος. Ἱερεμιάδες ποὺ κι' αὐτὲς ψέλνονται νωθρὰ καὶ σὰν ἐκ περισσοῦ.

Καὶ μπορεῖ νὰ πεῖ κανένας, πὼς οἱ ὀλίγοι αὐτοὶ ἀντάρτες ἔχουν προεξοφλήσει τὴν ἀποτυχία μιᾶς εὐγενικῆς προσπάθειας, προτοῦ νὰ προσπαθήσουν νὰ δουλέψουν πραγματικά. Καὶ θὰ νόμιζε κανένας, πὼς ὅλη τὴ δύναμή τους τὴ δαπανήσανε στὴν προσπάθεια ποὺ καταβαλαν γιὰ νὰ καταλάβουν τὶς νέες ἰδέες.

Δύσκολη δουλιά! Γιατὶ ἔπρεπε πρῶτα νὰ χαλάσουν καὶ νὰ γκρεμίσουν συθέμελα τὴν ἀνατροφὴ καὶ τὶς συνήθιες τοῦ μυαλοῦ, ποὺ ἀπόχτησε στὸ Σχολεῖο καὶ ποὺ τοὺς ὑποβάλλει τὸ κοινωνικὸ περιβάλλον. Κι ἀκόμα ἔπρεπε νὰ φκιάσουν μέσ' ἀπὸ τὸ χάος μόνοι τους μιὰ δεύτερη ἀνατροφή, ποὺ μόνη σήμερα μπορεῖ ν' ἀξίζει κάτι.

Δεινὸς λοιπὸν ὁ ἀγῶνας καὶ οἱ ξοδεμένες ἑπομένως δυνάμεις σημαντικές. Γιὰ τοῦτο σήμερα, γιὰ νὰ πάρουν νέο θάρρος καὶ νέα δύναμη νὰ ὑπηρετήσουν τὶς ἰδέες,ποὺ τόσο πάλεψαν γιὰ νὰ τὶς νιώσουν,θὰ ἔπρεπε τουλάχιστο νὰ ἔχουν ἑνωθεῖ τὰ μεμονωμένα ἄτομα μ' ἕνα εἶδος φιλικῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας. Ἕνωση ποὺ θὰ τοὺς δυνάμωνε. Ἐπικοινωνία ποὺ θὰ τοὺς ξυπνοῦσε βέβαια καὶ ἄλλες κοιμισμένες ἐνεργητικὲς δυνάμεις.

*

Καμμιὰ φορὰ χρειάζεται νὰ χτυπήσουμε μὲ τὸ δάχτυλο τὸ πλαίσιο τοῦ βαρόμετρου, γιὰ ν' ἀναγκάσουμε τὴ βελόνα του νὰ παρακολουθήσει τὸν ὑδράργυρο στὸν ὑψωμό του. Φαντασθήκαμε πὼς ἕνα βιβλίο μπορεῖ νὰ χρησιμεύσει σὰν τὸ χτύπημα τοῦ δείχτη καὶ νὰ ξεδαυλίσει τὴν ἐνέργεια τῆς ράθυμης τάξεως τῶν νεωτεριστῶν, τῆς ἀσύνταχτης ἀκόμα προοδευτικῆς τάξεως.

Ἕνας βαθύτερα ποτισμένος ἀπὸ τὸ φαρμάκι τῆς ἀρχῆς τοῦ Bentham «τῆς προτιμήσεως τοῦ ἑαυτοῦ μας», ἕνας ποὺ θὰ πίστευε, ὅτι τὸ ἀτομικὸ συμφέρον εἶναι ἀνώτερο ἀπ' ὅλα τἄλλα τὰ συμφέροντα μαζί, θὰ μᾶς ἔλεγε πὼς μόνο ἕνα βιβλίο μᾶς χρειάζεται, τὸ βιβλίο ποὺ θὰ μᾶς ἔδειχνε μὲ ποιόν τρόπο μπορεῖ νὰ κινηθεῖ ζωηρὸ τοῦ καθενὸς Ἕλληνα τὸ ἀτομικό του ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ ζητήματα ποὺ ἐνδιαφέρουν τὸ Κοινὸ Καλό. Γιατ' εἶναι γνωστό, πὼς οἱ ἄνθρωποι κατορθώνουν νὰ διακρίνουν βαθειὰ καὶ σωστὰ μόνο τὰ ζητήματα, γιὰ τὰ ὁποῖα νιώθουν ζωηρὸ ἀτομικὸ ἐνδιαφέρον.

Οἱ ἄνθρωποι ὅμως ποὺ ἔμαθαν νὰ σκέπτονται — καὶ τέτοιοι θὰ εἶναι οἱ νεωτεριστὰ – μποροῦν εὔκολα νὰ καταλάβουν καὶ τὸ «**γιατὶ**» καὶ τὸ «**πόσο**» συμφέρει στ' ἄτομα ἡ προκοπὴ τοῦ ὅλου. Ἑπομένως ἀπὸ τὴν τάξι τῶν προοδευτικῶν—ἂν ὑπάρχουν—τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ Κοινὸ Καλὸ δὲν μπορεῖ νὰ λείψει.

Ἀρκεῖ, λοιπόν, τὸ δαχτυλοχτύπημα στὸ πλαίσιο, ἀρκεῖ ἕνα τίναγμα, ποὺ σὲ ἀνθρώπους φωτισμένους μπορεῖ νὰ τὸ δώσει τὸ διάβασμα μιᾶς σελίδας ἀληθινῆς καὶ φωτεινῆς, γιὰ νὰ ξυπνήσουν οἱ ἐνεργητικὲς δυνάμεις ποὺ σήμερα—ἂν ὑπάρχουν – βρίσκονται σὲ ἀφανέρωτη μορφή.

Καὶ εἶναι καιρὸς πλέον ν' ἀρχίσουν οἱ νεωτεριστὰ τὴ δουλιά. Γιατὶ ἀποδείχθηκε, πὼς ὅσο καὶ χειρότερα κι' ἂν πᾶνε τὰ πράγματα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐλπίζουμε, ὅτι στὸ τέλος θὰ στραφοῦνε μόνα τους στὸ καλλίτερο. Διότι ὁ λαὸς δὲν ἔδωσε κανένα σημάδι πὼς μπορεῖ μιὰ μέρα μόνος του νὰ γυρίσει, νὰ ἐξετάσει τὸν ἑαυτό του, γιὰ νὰ βρεῖ τὰ σάπια κομμάτια τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ του καὶ νὰ τὰ κόψει.

Ὄχι! δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀπομείνει καμμιὰ ἐλπίδα—ὅσο κι' ἂν πᾶμε χειρότερα—ὅτι θὰ νιώσει τὰ σφάλματά του ὁ λαός. Ὅπως δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα νὰ γίνει ποτὲ πραγματολόγος καὶ ἄνθρωπος τῶν ἔργων ὁ «μεταμώνια θηρεύων» Δάσκαλος: Αὐτὰ πρέπει νὰ τὰ θεωροῦμε βέβαια, ἀφοῦ τὸ πάθημά μας τοῦ **97** δὲν ἔγινε μάθημα μήτε στὸ λαό, μήτε στὸ δάσκαλο ποὺ τὸν κυβερνᾷ. Κι' ὅμως «κακὸν κακοῦ ἄκος» εἶπε ὁ ἀρχαῖος. Τὸ κακό, δηλαδή, ποὺ μᾶς ἦρθε τότε μποροῦσε νὰ μᾶς γιατρέψει ἀπὸ τὸ κακό, ποὺ μᾶς ἔφερε στὸν πόλεμο.

Θυμᾶμαι νὰ διάβασα σ' ἕνα λόγο τοῦ Πὶτ τ' ἀκόλουθα λόγια.— Οἱ ἀτυχίες τοῦ πολέμου ἔπεισαν ἐπὶ τέλους τὸν Ἀγγλικὸ λαὸ νὰ στρέψει τὰ μάτια του ἀπάνω του, γιὰ νὰ δεῖ ἂν δὲν εἶχε κάποιο μέλος τοῦ σώματός του σπασμένο, ξεχαρβαλωμένο».

Σ' ἐμᾶς ὅμως δὲν ἔγινε τὸ ἴδιο. Ἢ καὶ ἂν γυρίσαμε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀπάνω μας τὰ μάτια μας, τὰ γυαλιὰ ποὺ μᾶς φόρεσε ὁ δάσκαλος εἶναι τόσο θαμπὰ καὶ σκονισμένα, ὥστε δὲν κατορθώσαμε νὰ διακρίνουμε, ὅτι ὁ Δασκαλισμὸς εἶναι ἡ μεγάλη αἰτία τοῦ κακοῦ.

Ὅ,τι δὲν κάναμε τότε δὲ θὰ τὸ κάνουμε ποτὲ πλέον. Γιατὶ καὶ γιὰ τοὺς λαούς, ὅπως καὶ γιὰ τ' ἄτομα, ὁ καιρός—ἡ εὐκαιρία δηλαδὴ — βραχὺ μέτρον ἔχει.

Τὸ ἐθνικό μας ἀτύχημα μᾶς ἔδωσε τὴν εὐκαιρία, μὰ τὴν ἀφήσαμε καὶ μᾶς ξέφυγε γιὰ πάντα. Κ' ἔτσι ἐξακολουθοῦμε νὰ ζοῦμε μὲ χίμερες καὶ νὰ λατρεύουμε προλήψεις φορμαρισμένες καὶ τροφοδοτούμενες ἀπὸ τὸν παντοδύναμο Δασκαλισμό, τὶς κυρίαρχες ἰδέες τῆς οὐσιαστικῆς ἀκαδημίας ποὺ μᾶς κυβερνᾷ.

Αὐτὲς τὶς ἰδέες παλιὲς καὶ δυνατὲς τόσο, ὥστε νὰ φαίνονται σὰν προλήψεις, ἦρθε ὁ καιρὸς νὰ τὶς πολεμήσει μιὰ τάξη ἀνθρώπων νέων μὲ θάρρος, γιὰ νὰ τὶς ξερριζώσει, ὅσο βαθύριζες κι' ἂν εἶναι.

*

Ἀλλὰ σὰν ποιοί θὰ εἶναι οἱ πολεμισταί; —Τὸ εἴπαμε. Τὰ μυαλὰ τὰ χειραφετημένα ἀπὸ τὸν Δασκαλισμό. Ὅλοι ὅσοι κατώρθωσαν νὰ ξαναδημιουργήσουν τὸν ἑαυτό τους, ξετινάζοντας καὶ τὸ τελευταῖο ἀπομεινάρι τοῦ τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι ποὺ ἀπόχτησαν στὸ σχολεῖο, ξεδιπλόνοντας καὶ φρεσκοσιδερόνοντας καὶ τὴν παραμικρότερη δίπλα τοῦ μυαλοῦ τους, ποὺ τὴ σχημάτισε τὸ σχολεῖο. Ὅλοι ὅσοι ἀπόχτησαν τὴ σοφία καὶ τὴν τέχνη ν' ἀναγνωρίζουν τῶν πραγμάτων τὴ δύναμη καὶ νὰ ὑποκύπτουν μπροστά τους. Ὅλοι τέλος ὅσοι δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν ὄχλο. «Κι' ὄχλο λέω—μὲ τὸ Λασκαράτο—ὅλους ἐκείνους, ποὺ κάτω ἀπὸ σκούφια, ἢ ἀπὸ ψηλό, κρύβουνε λίγα μυαλὰ καὶ πολλὲς πρόληψες».

Ὅλοι αὐτοὶ—πολλοὶ ἢ λίγοι—ἂς μαζευθοῦν γιὰ νὰ βροῦνε τὴν ὄρεξη νὰ δουλέψουν καὶ γιὰ νὰ νιώσουν τὴ δύναμη νὰ γίνουν οἱ πιλότοι τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς μοίρας τοῦ λαοῦ. Κι' ἀκόμα γιὰ νὰ σταθοῦν οἱ πιστοὶ φύλακες τοῦ σπιτιοῦ, ποὺ λέγεται πατρίδα.

τὴν κεριακὴ τὸ πρωί, ἕντεκα τοῦ Μάρτη, βρέθηκε ξανὰ στὴν κάμαρα τῆς Κατινούλας, γιὰ σίγουρο δὲ συλλογιότανε τὸ θανατό του. Ὁ σκοπός του εἴτανε νὰ καθήσῃ στὸ Μπ.... τρεῖς μῆνες, Μάρτη, Ἀπρίλη καὶ Μάη, ὥσπου στὰ ἔμπα τοῦ Θεριστῆ, νὰ γυρίσῃ μὲ τὴν Κατινούλα στὸ Χαμονοκόρφι. Μὰ δὲ στάθηκε δυνατό, καὶ χρειάστηκε νὰ προσμένῃ ὡς τὶς δέκα τοῦ Ἁλωνάρη. Ἔφταιξε ὁ καιρός. Ὁ Ἀντρέας πρόσμενε τὸ καλοκαίρι, πρόσμενε τὴ ζέστη, γιὰ νἀναῤῥώσῃ πιὰ ἡ ἄῤῥωστη τελειωτικά. Καὶ τόντις ἔτσι γράφουνε τὰ καλαντάρια, πὼς ἡ ἄνοιξη ἀρχίζει μὲ τὶς εἴκοσι μιὰ τοῦ Μάρτη. Ὁ οὐρανὸς ὅμως γράφει ἄλλα καὶ δὲ μοιάζει νὰ τοῦ μέλῃ, μήτε γιὰ τοὺς ἀῤῥώστους. Μακαρι νὰ κανονίσῃ μιὰ μέρα ὁ ἄθρωπος καὶ τὸν οὐρανό. Μέσα στὶς ἀλλαγὲς ποὺ ὠνειρεβότανε ὁ Ἀντρέας γιὰ τὴ μελλούμενη, τὴν ἀκέρια τὴν ἐφτυχία τοῦ κόσμου, μέσα στὶς ἀλλαγὲς ποὺ τοῦ φαινόντανε ἀκόμη σὰν ἀδύνατες, ἴσως νὰ λογάριαζε καὶ τὴν ἀλλαγὴ ποὺ θὰ μᾶς ἔφερνε ἡ ταχτοποίηση τῆς μετεωρολογίας. Ἐκείνη τὴ χρονιά, ὅσους γύρους κι ἂν ἔκανε ἡ γῆς γιὰ νὰ ζυγώσῃ πιὸ κοντὰ στὸν ἥλιο, ἄργησε ἡ ἄνοιξη, ἄργησε καὶ τὸ καλοκαίρι. Κρύο ἴσα μὲ τὰ ἔβγα τοῦ Θεριστῆ. Ἀλήθεια ποὺ ὅσα τονὲ στανεχωρούσανε ἀπὸ μακριά, στὸ Παρίσι, ἐδῶ μήτε τὰ παρατηροῦσε. Ἀνάσαινε πιὸ λέφτερα, γιατὶ τὄβλεπε τὸ παιδί του, γιατὶ τὸ παρακολουθοῦσε στὰ παραμικρά. Ὡς καὶ τἀριθμητικὰ ἐκεῖνα τὰ κινήματα, ποὺ τονὲ βασανίσανε ὅλο τὸ χειμώνα, πάψανε, ἅμα πάτησε στὸ Μπ.... Μὰ τὰ ποτέλεσμα στάθηκε παράξενο. Καθὼς μερικοὶ ἀῤῥῶστοι λὲς καὶ δυναμώνουνε ἀπὸ τὴ θέρμη, μερικοὶ ἀλκολικοὶ ἀπὸ τὸν ἀλκολισμὸ καὶ μερικοὶ μορφινόμανοι ἀπὸ τὴ μορφίνα, ὅταν ὅμως τοὺς κόψῃς τὴ θέρμη, τἀλκολικὰ ἢ τὴ μορφίνα, χάνουνε ἀμέσως κάθε δύναμη καὶ κάθε ἀντίσταση, ὁ Ἀντρέας τώρα ποὺ δὲν τέντωνε τὰ μυαλά του μὲ τὴ φοβερὴ τὴν ἔνταση τοῦ ἀπελπισμοῦ, ὅπως καὶ στὸ Παρίσι, ἀντὶς ἀνάπαψη, ἔννοιωθε μέσα του κούραση, ἀντὶς ξαλάφρωμα καταπλάκωση, ἀντὶς ἁπλὴ γαλήνη, κάποια λιγοθύμηση τῆς θέλησής του, κι ἀντὶς ξύπνημα τῆς ἐνέργειας, ἕνα ξεψύχισμα, ἕνα μίκρεμα τοῦ ἐγώ του. Ἔτσι τὸ λοιπὸν ὡς καὶ στὴ νεβρική του τὴν καλητέρεψη φαινότανε ἡ τζάκιση ποὺ εἴπαμε τοῦ ὀργανισμοῦ.

Ὁ Ἀντρέας τώρα, σὰν πήγαινε ἀπὸ τὴν κάμερή του στὴν κάμαρα τῆς Κατινούλας, σὰν καθότανε, σὰ σηκωνότανε, σὰν ἀκκουμποῦσε στῆς ἄῤῥωστης τὸ κρεββάτι, σὰν τὴν πλάγιαζε, σὰν τῆς ἔδινε τὸ χέρι γιὰ νὰ περάσῃ στὸ νούμερο πέντε, ὁ Ἀντρέας ἔδειχνε μιὰ ἡσυχία, μιὰ πραότητα, μιὰ εἰρήνη, μαλιστα καὶ κάτι ταπεινό, κάτι τόσο ταπεινωμένο, τόσο ἥμερο ποὺ ἀποροῦσε κ' ἡ Κατινούλα, συνηθισμένη ὡς τὰ τότες νὰ βλέπῃ τὸν ἀφέντη γοργὸ στὴν ἀπόφαση, γλήγορο στὴν πράξη, πρόθυμο στὴν κουβέντα, γιατὶ κ' ἡ φωνή του σὰν πιὸ χαμηλή.

—«Ἀφέντη, ἀφέντη, τοῦ ἔλεγε μ' ἕνα ὕφος ποὺ ἀνατρίχιαζε ὁ Ἀντρέας, ἐπειδὴ τὸ ὕφος ἐκεῖνο δὲ σὲ γελοῦσε, σπαρτάριζε στὰ λόγια της ἡ ζωή, ἀφέντη μου, ἐγὼ εἶμαι κλὰ καὶ νὰ μὴ λυπᾶστε. Δὲ σᾶς τὄγραφα πάντα μου πὼς θὰ γειάνω; Πῶς νὰ μὴ γειάνω κιόλας, ἀφοῦ ἤρθατε; Ἤρθατε, κ. ἀφτὸ δὰ εἶναι τὸ μόνο τὸ παραπονό μου. Ἂς εἶναι! Τὸ θελήσατε κ' ἔγινε. Τί νὰ κάμω; Στὸν οὐρανὸ γραμμένο νὰ δῇ θαματα στὴν ὕπαρξή της ἡ χωριατοπούλα».

Τοῦ τἄλεγε ἀφτὰ τὴν κεριακή, πρώτη τοῦ Ἀπρίλη, μιὰ μέρα ποὺ τόντις ἀκολούθησε θαμα, δηλαδὴ ποὺ ἡ Κατινούλα ἔμεινε ὅλο τἀπόγεμα σηκωμένη καὶ πλάγιασε μόνο στὶς ἐννιά, κάθησε μαζί του καὶ στὸ τραπέζι, ἀπαράλλαχτα ὅπως καὶ στὴν ἀρχὴ ἀρχή, ποὺ τὴν ἔφερε στὸ Μπ.. Δὲν μποροῦσε ὁ κακόμοιρος νὰ τὸ πιστέψῃ, καὶ τέτοιες χαρές, ποὺ

21 καί, μὴν μπορώντας νὰ γίνῃ ἀληθινὴ ἀριστοκρατία ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε ἀρκετὴ φυλετικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν κλεφτῶν καὶ τοῦ ἄλλου λαοῦ, κατάντησε πλουτολογικὴ—κλέφτικη πάντα — βουλευτοκρατία. Ἡ ἀληθινὴ βουργησιακὴ τάξη δὲν εἶναι στὰ πράματα—ἢ πολὺ λίγο. Κ' εἶμαι βέβαιος πὼς ἂν οἱ Χιώτες, Κεφαλλονίτες καὶ λοιπὲς καθαρὰ ἐμπορικὲς τάξες κυβερνούσανε τὴν Ἑλλάδα τ' ἀποτελέσματα θὰ εἴτανε σημαντικὰ καλήτερα—στὴ διοίκηση τουλάχιστο καὶ στὴ δικιοσύνη. Τὸ μῖσος ποὺ βαστοῦνε ἀκόμα οἱ κλέφτες-βουλευτάδες γιὰ τοὺς «ὁμογενεῖς» εἶναι τρανὴ ἀπόδειξη αὐτῆς τῆς ἀλήθειας.

* Συφωνῶ μὲ τὸν κ. Σκληρὸ πὼς χρειάζεται μὲ τὴ βοήθεια τοῦ λαοῦ — καὶ μάλιστα μὲ τῆς καθαυτὸ πλουτοκρατίας κατὰ τὴ γνώμη μου— νὰ βιάσουμε τὴ βουλευτοκρατία νὰ ξυπνήσῃ ἀπὸ τὴν παρασιτική της νάρκη. Κι ἀκόμα πάρα πάνω συφωνῶ μαζί του πὼς ἐμεῖς οἱ δημοτικιστάδες σπαταλοῦμε πολύτιμο καιρὸ σὲ ποίηση καὶ θεωρίες. Ἀλήθεια εἴτανε φυσικὸ ν' ἀρχίσῃ ὁ πόλεμος σὲ καθαρὰ φιλολογικὸ κύκλο γιατὶ ἐκεῖ μένει ἐλάχιστη ἡ εὐτύνη, μὰ τώρα τώρα ἄρχισε μιὰ κίνηση πιὸ θετικὴ κ' ἐλπίζω γλήγορα νὰ δοῦμε τοὺς λυρισμοὺς νὰ γίνουνται ἔργα. Εἶναι θαρρῶ ἀναντίρρητο πὼς ἡ δημοτικὴ εἶναι μόνο ἕνα σύβολο τοῦ ἀγώνα κατὰ τῆς γενικῆς ψευτιᾶς καὶ πὼς γιὰ νὰ πετύχῃ ἡ μεταρρύθμιση χρειάζεται φανατικὴ πολεμικὴ σ' ὅλα τὰ κοινωνικὰ ζητήματα. Κ' εἶμαι βέβαιος πὼς ἀπὸ τοὺς δημοτικιστάδες θὰ βγοῦνε μιὰ μέρα οἱ πολιτικοὶ ποὺ θὰ ὁδηγήσουνε τὴν ἀναγέννηση.

Ἕνα μοναχὰ θὰ παρατηρήσω τοῦ κ. Σκληροῦ. Δὲ φαίνεται νὰ δίνῃ ἀρκετὴ προσοχὴ στὴ φυλή. Οἱ οἰκονομικὲς ἀνάγκες ποὺ φέρνουνε τὶς κοινωνικὲς ἀλλαγὲς ἔχουνε φυλετικὰ αἴτια. Ἐννοῶ μ' αὐτὸ πὼς γιὰ νὰ προχωρήσῃ καὶ νὰ δυναμώσῃ μιὰ κατώτερη τάξη πρέπει πρῶτα ν' ἀνακατωθῇ ἀρκετὰ μὲ τοὺς ἀριστοκράτες ὥστε νὰ καλητερέψῃ τὸ αἷμα τῶν ἀδύνατων καὶ νὰ χαλάσῃ τὸ αἷμα τῶν ἀφεντάδων. Κ' ἔτσι κάθε κοινωνικὴ ἐπανάσταση σημαίνει πὼς τὸ ζωντανὸ τὸ αἷμα ἔσταξε σιγὰ σιγὰ καὶ χύθηκε ἀπὸ τοὺς ἀπάνω καταχτητάδες στοὺς κατω νικημένους. Ἂν αὐτὸ συφέρῃ στὸν πολιτισμὸ — τουλάχιστο ἔτσι γίνεται—καὶ τί ἀποτελέσματα θὰ φέρῃ καθὼς καὶ τί φυλετικὴ πολιτικὴ ἔπρεπε ν' ἀκολουθῇ ἡ Ρωμιοσύνη, εἶναι ζητήματα πολὺ δυσκολοξέταστα γιὰ νὰ τὰ καταπιαστῶ σ' ἕνα κριτικὸ ἄρθρο. Ὅπως κι ἂν εἶναι δὲν πιστεύω νὰ βρεθοῦνε ἀλαθευτες οἱ σοσιαλιστικὲς θεωρίες ὅσο ὑπάρχουνε φυλετικὲς διαφορὲς—δηλαδὴ διαφορὲς στὸ χαραχτήρα, στὸ κορμὶ καὶ στὸ μυαλό. Καὶ γι' αὐτὸ τὰ κοινωνικὰ προγράμματα μένουν ἀνάερες φαντασίες ὅσο οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀλλάζουν κι ὅσο δὲ γίνεται μόνη της ἀναγκαστικὴ μιὰ καινούρια ἰσορροπία στὶς κοινωνικὲς τάξες.

Μουσούρι (Ἰμαλάγια) 29.10.07.

ΕΡΜΟΝΑΣ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Τοῦ ἀγαπημένου Δημήτρη.

Ὅλα στημένα γύρω μας κι' ὅλα ἁπλωμένα,
Ἔτσι χωρὶς αἰτία καμμιά, λόγο κανένα,
Τὰ δίχτυα τὰ περίπλοκα σφιχτοδεμένα,
Τὰ ραντισμένα μὲ τὸ αἷμα μας—τὸ ἕνα.

Δὲς οἱ τεχνίτες οἱ καλοὶ πῶς τἄχουν πλέξει,
Μὲ πόση τάχα ὑπομονὴ δὲν τἄχουν βρέξει,
Ποὺ τοὺς ἀξίζει κι' ἀπὸ μᾶς, δίχως μιὰ λέξη,
Τὸ αἷμα μας στὰ δίχτυα τους ὅλο νὰ τρέξῃ.

Ὅμως καὶ τἄλλα πράματα ποὺ ἤρθαν κατόπι,
Κάμαν τὰ ποὺ δὲν μπόρεσαν πιδέξιοι τρόποι,
Καὶ δούλεψαν τὰ δίχτυα μας θεοὶ κι' ἀνθρῶποι,
Ποὺ πλιὰ γιὰ νὰ τὰ σπάσουμε μάταιοι οἱ κόποι.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΝΕΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Dum spero spiro

Ὁ κάθε λαὸς τὴν κάθε ἐποχὴ κυβερνήθηκε οὐσιαστικὰ ἀπὸ μιὰν Ἀκαδημία. Οἱ ἀκαδημαϊκοὶ ἦταν παντοῦ καὶ πάντοτε οἱ γνησιότεροι ἀντιπρόσωποι τῶν ἰδεῶν ποὺ κυριαρχοῦσαν τὴν ἐποχή. Εἶναι, δηλαδή, οἱ ἀκαδημαϊκοί, οἱ συντηρητικοὶ πρόμαχοι παλαιότερων ἰδεῶν, γιατὶ μιὰ ἰδέα γιὰ νὰ γίνει κυρίαρχη θὰ πεῖ πὼς πάλιωσε.

Καὶ τὸν τόπο μας λοιπὸν σήμερα τὸν κυβερνοῦν κυρίαρχες ἰδέες καὶ προλήψεις, ποὺ ἀποκρυσταλλώθηκαν στὶς ἀσπρόμαλλες κεφαλὲς καὶ σαρκώθηκαν στὶς λιγυσμένες ἀπὸ τὰ χρόνια κορμοστασιὲς τῶν ἀκαδημαϊκῶν, ποὺ προεδρεύουν καὶ τυπικὰ σὲ ὅλες τὶς κοινωνικές, φιλολογικὲς καὶ φιλεκπαιδευτικὲς ἑταιρίες μας.

Οἱ σεβάσμιοι αὐτοὶ κύριοι, ὅπως εἶναι φυσικό, διοικοῦν μὲ τὸ πνεῦμα τῆς περασμένης πλέον ἐποχῆς τους, μὲ ἀντιλήψεις χτισμένες μὲ παλιὰ πλέον ὑλικά, γιατὶ τὸ μυαλό τους, κι' ἂν εἶχε ἀκόμα τὴ δύναμη νὰ δουλέψει γιὰ νὰ κατανοήσει τὶς ἀνάγκες τῆς σημερινῆς ἐποχῆς καὶ τὶς νεόβλαστες ἰδέες, δὲν μπορεῖ ν' ἀντιτάξει σὲ πολύχρονες συνήθιες τῆς σκέψεως παρὰ μιὰν ἀδυνατότατη ἀντίσταση.

Ὁ φυσικὸς αὐτὸς νόμος εἶναι φανερὸς καὶ γενικός.

Ἐξακολουθοῦν λοιπὸν νὰ μᾶς κυβερνοῦν οἱ ἀκαμαϊκοί μας ὄχι βέβαια χάρη στοῦ μυαλοῦ τους τὴν παραγωγικὴ δύναμη, ἀλλὰ μὲ τὴ δύναμη ποὺ τοὺς παρέχει τὸ γόητρο τῆς ἀπὸ καιρὸ θεμελιωμένης προσωπικότητος. Δυστυχῶς τὸ γόητρο, ποὺ μπορεῖ νὰ κρατήσει τὸν ἄνθρωπο στὴν ἀρχή, δὲν κρατεῖ καὶ τὸ μυαλὸ δυνατό.

Γιὰ τοῦτο δίκαιο εἶναι νὰ συμπεράνουμε, ὅτι ἀπὸ τοὺς πνευματικοὺς ἀρχηγούς μας ὁ καθένας «μήτε χείρονα—οὔτε κρέσσονα ἀλικίας—νόον ῥέρβεται — γλῶσσαν τε.—»

Ὑπάρχει λοιπὸν καὶ στὴν Ἑλλάδα, ὅπως ὑπῆρξε παντοῦ καὶ πάντοτε, μιὰ οὐσιαστικὴ ἀκαδημία, ἡ συντηρητικὴ δύναμη, ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὶς γέρικες ἰδέες μιᾶς πνευματικῆς ἐποχῆς, ποὺ ξέρουμε ὅτι τὴν ἀνάθρεψε ὁ Δασκαλισμὸς καὶ τὴ συγκίνησε ὁ Ρωμαντισμός. Ἡ διπλοπρόσωπη, δηλαδή, Ψευτιά.

Ἀλλὰ στὰ προοδευτικὰ κράτη παρεκτὸς τῶν παλιῶν ἰδεῶν ἀντιπροσωπεύονται, ἀπὸ μαχητὰς νεωτεριστάς, καὶ οἱ σύγχρονες ἰδέες, οἱ μητέρες τοῦ μέλλοντος. Οἱ σωστοὶ ὅμως νεωτεριστὰι—τὸ λέμε ἀμέσως—διακρίνονται ἀπὸ τὸν ἀκριβόλογο καθορισμὸ τῶν ἰδεῶν τους καὶ ἀπὸ τὸν βαθύτατο ἐνθουσιασμό τους γι' αὐτές.

Οἱ νεωτεριστάί, δηλαδή, εἶναι μελετημένα καὶ φωτεινὰ μυαλά. Γιατὶ καὶ τὸ ξελαγάρισμα τῆς ἰδέας καὶ ὁ βαθὺς γιὰ τὴν ἰδέα ἐνθουσιασμός, ποὺ δὲ θὰ γνωρίσει ποτὲ τὸν κόρο, εἶναι ἀκολουθήματα τῆς φωτεινῆς μελέτης. Καὶ πραγματικῶς **ἀκριβολογία** σημαίνει, ὅτι μὲ τὴ μελέτη καὶ μὲ τὴν προσοχὴ νικήθηκε ἡ ἀσυναρτησία, τὸ μεγάλο αἴτιο τῆς ἐπιπολαιότητος. Ἑπομένως ὁ ἀκριβόλογος καθορισμὸς τῆς ἰδέας φέρνει τὸν ἐνθουσιασμὸ τὸν βαθύ, ποὺ περιέχει τὴ σταθερότητα καὶ τὴν ἐνεργητικὴ ἐπιμονή, ποὺ δὲν περιορίζεται μόνο στὸ νὰ διατηρήσει κάτι ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ προοδέψει.

Στὴν Ἑλλάδα κι' ἂν ἔχουμε τέτιους ἀνθρώπους δυστυχῶς δὲ μᾶς εἶνε γνωστοὶ ἀπὸ τὴ δράση τους.

ἂν ἔψαχνε πιὸ κατάβαθα λιγάκι στὴ συνείδησή του, θἄβλεπε πὼς ἡ συνείδησή του πρόσταζε πυμονή, πρόσταζε πιμονή, δὲ θὰ παραιτοῦσε τὴν Κατινούλα, θἄβρισκε τὴν ἀλήθεια, θἄβρισκε τὴν ὑγεία.

Παρατηρήθηκε πὼς ὅταν ἀκολουθεῖ κανεὶς τὴν ἴσια τὴ στράτα, τὴ στράτα ποὺ τοῦ χαράζει τὸ παντοδύναμο Χρέος, δὲν προσέχει μήτε στὶς πέτρες, μήτε στἀγκάθια ποὺ θἀνταμώσῃ, παρὰ νοιώθει μέσα του μιὰ σίγουρη ἀπέραντη χαρὰ ἡρωϊκή. Περίεργο ποὺ ὁ Ἀντρέας καμιὰ χαρὰ δὲν ἔννοιωθε. Ὁ Ἀντρέας εἴτανε τσακισμένος. Τσακισμένος! Νά, ἡ λέξη ἀφτὴ ποὺ καὶ μοναχός του τὴν ἔλεγε, τοῦ φαινότανε σὰ νὰ τοῦ δήλωνε καὶ τοῦ ἴδιου τὴν ψυχική του τὴν κατάσταση. Τὴν τζάκιση, ποὺ τοῦ ἔκοφτε τὴν ἠθική του τὴν ἐνέργεια, τὴν αἰστανότανε παντοῦ στὸν ὀργανισμό του. καὶ στὴ σάρκα του καὶ στὰ κόκκαλά του. Κάτι, ἕνα κάτι ἀπερίγραφτο, μυστικό, ἄξαφνα λὲς καὶ τσακίστηκε στὸν Ἀντρέα, λὲς καὶ κρυφὰ κρυφὰ τοῦ διάλυνε τὸ εἶναι του. Ἀναμελετοῦσε μὲ τὸ νοῦ του ὅλη τὴν ὕπαρξή του. Ὁ κανόνας, τὸ κάτω κάτω, στάθηκε ὁ μεγάλος του ὁδηγός, ἡ μεγάλη του ἡ πίστη. Καὶ μήπως δὲν εἶχε δίκιο; Μήπως χωρὶς τὸν κανόνα μπορεῖ τίποτις νὰ ὑπάρξῃ; Κοίταξε, ὄχι πιὰ τοὺς πλανῆτες, ὄχι τἀσκέρια τἀρίφνητα τῶν ἀστεριῶνε στοὺς οὐρανούς, ὄχι τὸν κόσμο, κοίταξε τὸ πλάσμα τὸ πιὸ ταπεινό, κοίταξε κάθε ὄντο, καὶ θὰ δῇς πὼς γιὰ νὰ κνιοῦνται, γιὰ νὰ εἶναι, πρέπει ὅλα τἄτομα τῆς ὕλης, τὰ ἄφαντά τους τὰ μόρια, ὅλα τους ὅλα, ἕνας κανόνας νὰ τὰ συγκρατῇ, ἕνας κανόνας νὰ συγκρατῇ τὸ κρούσταλλο τἄψυχο καθὼς καὶ τὸν ἄθρωπο τὸν ψυχωμένο. Ἕνα σύστημα κάθε πλάσμα καὶ νόμος τῆς δημιουργίας ὁ κανόνας. Ἡ γεωμετρία. Καὶ στὸ βίο μας τὸν πολιτισμένο, ποιά εἶναι ἡ παντοτινή μας ἡ μάχη, ποιά ἡ τάση μας, ποιό τὸ πάσκισμά μας τὸ αἰώνιο; Νὰ κανονίσουμε μαζὶ μὲ τὸν ἀθρώπινο τὸ βίο, γῦρο γῦρο, καὶ τὴν περιαθρώπινη τὴν πλάση. Ὅταν τὸ καταφέρουμε, τότες καθαφτὸ θὰ γεμίσουμε τὸν προορισμό μας.

Προσπάθησε κι ὁ Ἀντρέας, μὰ τί κατάφερε; Χαλάσματα ξάνοιγε παντοῦθε καὶ σωρούς. Χάλασμά, πρῶτο χάλασμά του, ἡ Ὅλια του. Χάλασμα ἡ Κατινούλα, ποὺ γλύτωσε, βέβαια, μὰ μὲ τὴν ὑγεία της καταστραμένη. Χάλασμα τώρα κι ὁ ἴδιος, ποὺ πέρα γιὰ πέρα πήγαινε ἡ δύναμή του, πήγαινε ἡ δουλειά του. Καὶ γιατί; Γιὰ τὶς ἀταξίες, γιὰ τὶς ἀκανονισιὲς τῶν ἀθρώπωνε, γιὰ ἕνα σταθμάρχη τοῦ Μπ..., γιὰ ἕνα τραῖνο, γιὰ ἕνα παιδὶ ποὺ ἔβαζε ὅλα τἄταχτα, ὅλα τἀνόητα μὲ τὸ νοῦ του, γιὰ τοὺς γιατροὺς ποὺ τοῦ ἀμελήσανε ἢ ποὺ τοῦ σακατέψανε τὴν ἀῤῥωστή του, τέλος καὶ γιὰ τὸν ἑαφτό του ποὺ μὲ τὴ λατρεία τοῦ κανόνα σφαλνοῦσε τὰ μάτια του κ' ἔφτανε στἀκανόνιστα. Τώρα τουλάχιστο καταλάβαινε ὁ Ἀντρέας πὼς τὸ νόημα τὸ σωστὸ τοῦ κανόνα ἴσως νἄναι ἡ ἀγάπη. ποὺ καὶ δάφτη τὰ πάντα συγκρατῇ. Ἤθελε μὲ τὴν ἀγάπη νὰ σώσῃ τὴν Κατινούλα, καὶ συνάμα γεννιότανε στὰ σπλάχνα του παράξενος πόθος, πὼς ἅμα τὴ σώσῃ, καλὸ νὰ γύρῃ τὸ κεφάλι του καὶ νὰ ἡσυχάσῃ. Κακὸ πρᾶμα ὁ θάνατος δὲν εἶναι, ὅπως τὸ φαντάζουνται πολλοί, μάλιστα γιὰ τὸ πνέμα τὸ μεγάλο. Ἔρχεται μιὰ στιγμὴ ὅπου ἕνας ἄθρωπος προχώρησε τόσο πολύ, ἂν καὶ νέος ἀκόμη, στὴν ἐπιστήμη καὶ στὴ σοφία, ποὺ τὸ βλέπει πιὰ ξάστερα τί πρέπει νὰ γίνῃ γιὰ νἀλλάξῃ ὁ κόσμος καὶ κάθε μέρα πονεῖ ποὺ ὁ κόσμος δὲν ἀλλάζει. Νοιώθει τὴ σωτηρία ἐκεῖ ποὺ δὲν τὴ νοιώθουνε οἱ ἄλλοι καὶ τότες ὁ θάνατος τοῦ συφέρνει, γιὰ νὰ τοῦ σβήσῃ τὴ λαχταρισμένη του τὴν ψυχή.

Ὁ Ἀντρέας πιθανὸ νὰ εἶχε φτάσει σὲ τέτοιο σημεῖο. Μπορεῖ πάλε νὰ πεθυμοῦσε τὸ θάνατο καὶ καὶ γιὰ λόγους ποὺ θὰ δοῦμε κατόπι. Ὅταν ὅμως

Ἄς χτυπήσουν κι' αὐτοὶ μιὰ φορὰ μὲ τὸ χέρι τους τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου, γιὰ νὰ μᾶς δείξουν τὸν ἀσύγκριτο ἐχθρό μας τὸ Δασκαλισμὸ καὶ νὰ μᾶς μάθουν νὰ ἐκτιμοῦμε τὸν κίνδυνο ἀπὸ τὴν κυριαρχία του στὸ σχολεῖο. Κι' ἄς μᾶς μάθουν, ὅτι ἡ σημερινὴ Ἐκπαίδευση θεμέλιωσε καὶ ὑποθάλπει τὴν πολιτικὴ γιὰ τὸ **καρβέλι,** τῆς συναλλαγῆς καὶ τῆς ρουτίνας. Γιατὶ βγάζει καὶ θὰ βγάζει ἀπὸ τὸν κόρφο της γραμματισμένους, ποὺ θὰ ζήσουν ὡς μισθωτοί, καὶ δημοκόπους φύλακες ἐξ ἐπαγγέλματος τῶν σακροσάντων, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν τὴν ἱκανότητα νὰ κάνουν καμμιὰ δουλιά.

Ὅλοι αὐτοί—πολλοὶ ἢ λίγοι — ἄς χτυπήσουν μὲ σταθερὸ χέρι τὴν καμπάνα τοῦ ἀληθινοῦ κινδύνου, γιὰ νὰ μᾶς γλυτώσουν ἐπὶ τέλους ἀπὸ τοὺς ἀγύρτες καμπανοκροῦστες, ποὺ χαλοῦν ἄδικα καὶ ἀδιάκοπα τὴν ἡσυχία τοῦ κόσμου μὲ παράλογες καὶ παράκαιρες προειδοποιήσεις φανταστικῶν κινδύνων. Ἄς μᾶς ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὰ φαντάσματα ποὺ μᾶς ἐπιδείχνουν οἱ ἐλεεινοὶ σωβινισταὶ τοῦ δασκαλισμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ σταθερὸς πόλος, ποὺ ὁλόγυρά του στριφογυρίζουν ὅλα τὰ κουρελιασμένα σκιάχτρα τῆς ὑστερικῆς καὶ χλωραναιμικῆς σημερινῆς Ἑλλάδας.

Ἄς μᾶς ἐπιδείξουν αὐτοὶ τὴ πραγματικὴ κατάστασή μας, ὑπερνικῶντας κάθε φυσική μας τάση γιὰ τὰ ὄνειρά μας ἀδικαιολόγητα. Κι' ἄς μᾶς ὁδηγήσουν στὸ δρόμο τῆς σωτηρίας, ποὺ πρέπει μόνοι μας νὰ τὴ δημιουργήσουμε, ἂν μπορεῖ ἀκόμα νὰ σωθοῦμε.....

Οἱ τελευταῖες φράσεις εἶναι αὐτὲς ποὺ μεταχειρίσθηκε ὁ Φίχτε, μιλῶντας στὴν τάξη τῶν μορφωμένων, μὲ τὴν ἐλπίδα—καθὼς ἔλεγε—νὰ ἐννοηθεῖ ἀπ' αὐτούς, ὥστε νὰ θελήσουν νὰ γίνουν οἱ σημαιοφόροι τῆς **Ριζικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Μεταρρυθμίσεως,** ποὺ ἐπρότεινε στοὺς συμπατριῶτες του γιὰ μέσο σωτηρίας τῆς Γερμανικῆς πατρίδας.

Οἱ μορφωμένοι ἄκουσαν τὸ Φίχτε. Καὶ ἡ Γερμανία ἔγινε αὐτὴ ποὺ εἶναι σήμερα. — Ἔτσι λέει ἡ Ἱστορία.

(Στ' ἄλλο φύλλο τελειώνει)

QUO VADIS ?

Ἡ μεσανύχτια τελετὴ ἐσκορπίστηκε
Καὶ τῆς Αὐγῆς τὸ γέλιο ἀκόμα δὲν ἐφάνη·
Σὰν τὸν κοπνὸ τὸ σκότος πάει ἀχνίζοντας
Πρὸς τὸ ἄφταστο τοῦ Σύμπαντος λιμάνι.

Τῆς Ἄρκτου ἐκλείσανε τὰ βλέφαρα
Μηδὲ ποὺ κράζει πιὰ τὸ ὀρνίθι·
Ὡς καὶ ἡ Ἁμαρτία πλέον ἐβαλάντωσε
Κι' ἀποκοιμήθη.

Καὶ σύ, ποῦ πᾶς, ὦ Ἀνήμπορη,
Ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ κοιμάμεν' ἄνθη ;
Δὲν σὲ ταράζουν τὰ τρεμάμενα
Τῶν Ἤσκιων σχήματα, Εὐρυάνθη ;

Ἡ Ἀγροιὼ δὲν εἶσαι σὺ ἡ κακόβουλη
Καὶ μήτε καὶ ἡ Λοκούστα τῶν Ρωμαίων·
Ξέρω τὴν κάτασπρη ψυχούλα σου
Σύμβολον ἄνθινων τροπαίων.

Ποῦ πᾶς, ὦ σχῆμα αἰθέριον,
Μ' ἄσπρους ἀνθοὺς στὴ μαύρη κόμη ;
Πάνω ἀπ' τὴν Πολιτείαν ὁποῦ ἐκοιμήθηκε
Τί νὰ γυρεύῃ ἡ θλίψη ἀκόμη ;

Κυττᾶς στὸ βράχο ποὺ πυργώνεται
Κάποιας Ἰδέας τὸ λευκὸ κάστρο,
Ποὺ στὴν ψυχή σου φῶς δὲν ἔρριξε
Οὐδ' ὅσο ἕν' ἄστρο.

Ἄπιστη ! ἡ Πίστη σὲ παράτησε
Κι' ὅλο μακραίνεις καὶ δὲ φτάνεις
Καὶ τοῦ Κιντύνου πᾶς τὸ σήμαντρο
Νὰ βρῇς καὶ νὰ σημάνῃς.

Μὰ ἡ Πολιτεία πλέον ἐπόντισε
Καὶ μέσα σου κοιμᾶται βουλιαγμένη·
Κι' ἔτσι κι' ὁ Κίντυνος δὲ θ' ἀκουστῇ
Μόνον ἐντός σου θ' ἀπομένῃ.

Καὶ σὺ θὰ τρέχῃς πάντα, ὦ Ἀνήμπορη,
Ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ κοιμάμεν' ἄνθη
Γύρω ἀπ' τῶν Ἤσκιων τὰ τρεμάμενα
Τὰ σχήματα, Εὐρυάνθη.

ΑΙΜΥΛΙΑ ΚΟΥΡΤΕΛΗ

ΕΓΓΛΕΖΙΚΟΙ ΘΥΜΟΙ

Σείστηκε πάλε καὶ τράνταξε πέρα ὡς πέρα τ' ὄμορφο τὸ Νησὶ τῆς Ἀφροδίτης μὲ τὸν Ἐγγλέζο Ὑφυπουργό. Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ κ. Τσέρτσιλλ ἔδωκε ἀφορμή, ὥστε οἱ Κυπριῶτες νὰ διαλαλήσουν καὶ πάλι τοὺς ἐθνικούς τους πόθους, ποὺ μὲ τόση κλειοῦνε εὐλάβεια στὰ φυλλοκάρδια τους μέσα, κι' ὁλοῦθε στὸ ὡραῖο Νησί, παντοῦ ὅπου πῆγε ὁ ἐπίσημος ξένος, τί ποτα δὲν εἶδε παρὰ τὴ Σημαία τὴν Ἐθνικιά, καὶ τίποτα δὲν ἄκουσ' ἄλλο, παρὰ τὸ «Ζήτω ἡ Ἕνωση» ποὺ βροντόφωνα καὶ μὲ θέρμη ἀσυνείθιστη πιὰ σ' ἐμᾶς τοὺς ἐλεύθερους, τοῦ φώναζε ὁ Κυπριώτικος ὁ λαός.

Κι' αὐτὰ ὅλα καλὰ βέβαια καὶ ἅγια. Μ' ἀφοῦ ὁ Ἐγγλέζος ὁ διπλωμάτης εἶχε τὴν εὐγένεια, ἢ καλύτερα τὴν πολιτικὴ τέχνη νὰ δεχτῇ μ' εὐχαρίστηση φαινομενικὴ ὅλες ἐκεῖνες τὶς ἐθνικὲς ἐκδήλωσες, οἱ φίλοι μας οἱ Κυπριῶτες εἶχανε, νομίζουμε, χρέος νὰ σεβαστοῦνε, ἂν ὄχι τίποτε ἄλλο, αὐτὸ τουλάχιστο τὄνομά του. Μὰ οὔτ' αὐτὸ δὲν τὸ γλύτωσε.

Ἀφοῦ τὸν τριγύρισαν μὲ σημαῖες Ἑλληνικές, κι' ἀπλώσανε ὡς ἐκεῖ κάτω τὴν Ἑλλάδα τῶν ὀνείρων μας καὶ τῶν δικῶν τους, οἱ Κυπριῶτες θελήσανε κι' αὐτὸ τὄνομά του νὰ ἐξελληνίσουν. Κ' ἔτσι ὁ κ. Winston Churchill σ' ἕνα γράμμα τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου, γραμμένο σ' ἀρχαία τάχατες γλώσσα, χαιρετίζεται ὁ δύστυχος μὲ τὶς ἀμίμητες αὐτὲς δοτικές : «*Τῷ κ. Οὐϊνστωνι Σορσίλλῳ ! ! !*

Ὁ Ὑφυπουργὸς λαβαίνοντας τὸ δασκαλικο γράμμα, ρώτησε, λέγουνε, σὲ ποιόν ἐστέλλετο τὸ ἔγγραφο, γιατὶ φυσικὰ δὲν μποροῦσε κάνε νὰ φανταστῇ, πῶς Σόρσιλλος εἶταν ὁ ἴδιος ὁ Τσέρτσελλ· κι' ἀφοῦ εἶδαν κι' ἀπόειδαν νὰ τονὲ πείσουν, πέταξε μὲ θυμὸ τὸ ἔγγραφο τὸ σκολαστικό, κ' εἶπε πὼς ἐπιτρέπει κάθε ἐκδήλωση λαϊκή, ἔστω κ' ἐνάντια τῆς Πατρίδας του, μὰ πὼς ἐννοεῖ νὰ βασταχτῇ ψηλότερ' ἀπὸ κάθε περιπαίξιμο τὸ τίμιο τὄνομά του.

Κι' εἶχε, θαρροῦμε, ὅλα τοῦ κόσμου τὰ δίκια νὰ θυμώσῃ ὁ ἄνθρωπος, γιατὶ ἕνα οἰκογενειακὸ ὄνομα δὲ παραδίνετ' ἐπιτέλους ἔτσι στὸ ἔλεος τοῦ καθε Μιστριώτη ἢ Μιστριωτάκου γιὰ νὰ ἐφαρμόσῃ ἀπάνου του τὴν προγονική του σοφία.

ΧΥΔΑΙΟΜΑΝΗΣ

ΜΩΣΑΪΚΑ

D' APRÈS SHUMANN:

Θὲ νὰ περάσουνε καιροὶ καὶ χρόνοι—δίχως ἄλλο
Πάμπολλοι αἰῶνες—ὁ οὐρανὸς ποὺ θὰ εἶναι σὲ μεγάλο
Πένθος, φορώντας μοναχὰ μαντύα λιλὰ μὲ γύρα
Πορφύρινη, σὰ βασιλιᾶς μὲ πένθιμη πορφύρα :
Μιὰ κουκουβάγια μουσικὴ θὰ πικροκλαῖνε ὥς πέρα
Τὰ κύματα μὲ τοὺς ἀχοὺς τοῦ πικραμένου ἀγέρα....

Καὶ θὰ εἶναι δείλι—κάπου ἐκεῖ θὰπλώνει ἕν' ἀκρογιάλι—
Ἐνῷ ἀπ' τὸν πέπλο τῶν χρονῶνε ἴδια, ἄφαντη, καὶ πάλι
Σὰν πρῶτα, θἀχνοφαίνεται μὲ τοῦ πελάου τὸ χρῶμα
Τοῦ ἀνήσυχου κι ὁρμητικοῦ πρὶν σκοτειδιάσει ἀκόμα....

Δέντρα μεγάλα, σκυθρωπά, στὴν ἀμμουδιὰ ἕνα θρῆνο
Μέσ' ἀπ' τὰ φύλλα τους θὰ λὲν—τί κλάμμα θὰ εἶναι κεῖνο!—
Τὸ μαγικό του τὄνομα, ποὺ στὸ ἄκουσμά του μόνο
Γεμίζουνε ὅλα πόνο !

Καὶ θἄρχουνται ἀργοκίνητα πουλιὰ ξενιτεμένα,
Κύκλους στὰ αἰθέρια παίρνοντας, θυμώντας τον θλιμμένα·
Καὶ στ' ὄνομά του θἄχουνε τριγύρω του ξυπνήσει
Μῦρα λιπόθυμα, ἀπαλά, ποὺ τὰ εἶχαν λησμονήσει
Μέσ' τῆς Φοινίκης τοὺς ἀνθοὺς οἱ αἰῶνες σφαλισμένα !

(Μίμηση) *ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ*

τοῦ πλημμυρίζανε τὰ στήθια, ἔμελλε κάμποσες φορὲς νὰ τὶς ἀπολάψῃ, ἐπειδὴ καὶ τὸ σάββατο, ἑφτὰ τοῦ Ἀπρίλη, ποὺ εἴτανε ἀπὸ τὰ πιὸ ἅγια τὰ μνημόσυνά του, ἡ μερομηνία τῆς παντρειᾶς, τἀξιώθηκε νὰ σεργιανίσῃ τὴν Κατινούλα μὲ τἀμάξι ὡς τὸ λιμάνι. Ἐκείνη τὴ βραδειά, δὲν τὸ εἶπε τῆς Κατινούλας, μὰ ὅταν τραβήχτηκε στὴν κάμερή του νὰ κοιμηθῇ, τὸν πήρανε τὰ κλάματα, ὄχι ἀπὸ λύπη, μόνο ἀπὸ τὴ χαρὰ τὴν περίσσια κ' ἡ καρδιά του χτυποῦσε χτυποῦσε δυνατά, λὲς κ' ἤθελε νὰ σπασῃ. Τὸν τζάκιζε τώρα κ' ἡ χαρά.

Ὡς τὶς δέκα τοῦ Ἀλωνάρη ἀπὸ τὶς ἕντεκα τοῦ Μάρτη, ὁ Ἀντρέας, ὥρα τὴν ὥρα καὶ στιγμὴ τὴ στιγμή, νοσήλεψε τὴν Κατινούλα. Δὲν περιγράφουνται οἱ χίλιες φροντίδες, οἱ ἀκατάπαφτες οἱ ἔννοιες. Νόμιζε πὼς ἔβλεπε ὄνειρο, γιατὶ ξαναζοῦσε δέφτερο χειμώνα σὰν τὸν περασμένονε στὸ Παρίσι, ὅταν ἀπὸ τὸ πρωῒ στὸ βράδι ἔτρεχε στῆς Κατινούλας, μὲ τὴ διαφορά, τὴ διαφορὰ τὴ μακαρισμένη ποὺ τώρα δὲν πολεμοῦσε νὰ τῆς βγάλῃ τὴν πυελονεφριά της, ἀφοῦ δὲν εἶχε, παρὰ τὴν ἔβλεπε πιὰ μὲ τὰ σωστά της νἀναρρώνῃ. Τὸ μόνο ζήτημα γιὰ τὴν Κατινούλα, νὰ παχαίνῃ, νὰ κάμῃ δύναμη. Ἐννοεῖται πὼς ἡ δουλειὰ δὲν πήγαινε πάντα νερό· ὕστερις ἀπὸ τέτοιαν ἀνεμοζάλη, δὲ στρώννεται ἡ θάλασσα γιαμιάς. Τὰ σφιξίματα τοῦ στομαχιοῦ τοῦ ἀφανισμένου ξακολουθήσανε ἀκόμη. Περισσότερο ἀπ' ὅλα, ὁ βήχας ἀνησυχοῦσε τὸν Ἀντρέα· πολὺ δὲν ἔβηχε, δὲν ἔβηχε κάποτες ἀλάκαιρες βδομάδες· μὰ τὸ πλεμόνι δὲν ἤθελε νὰ γειάνῃ· ὅπως κι ἂν εἶναι, τὸ πλεμόνι ἔπαθε ποὺ ἔπαθε, φαγώθηκε λιγάκι στὴν κορφή του.

—«Κύριε Ὀλπιέρη μου, τοῦ ἔλεγε ὁ κ. Κούρης, γιὰ τὸ πλεμόνι νὰ μὴν ἱδρώσῃ τἀφτί σας· καὶ ποτέ του νὰ μὴ γειάνῃ, ἐσᾶς νὰ μὴ σᾶς μέλῃ· ἀκούτε με, τὸ σημαντικό, νἄχῃ ὄρεξη, νὰ τρώῃ !»

Ὅσο γιὰ τὴν ὄρεξη, παράπονα ὁ Ἀντρέας δὲν εἶχε. Ἀπὸ τὸν Ἀπρίλη καὶ κάτω, ἕνα χάζι τὸ φαγί της. Τοῦ κάκου. Τὄννοιωθε, τὸ καταλάβαινε, εἴτανε κι ἀναντίλεχτο πὼς τὰ βάσανα τῆς Κατινούλας τελειώσανε· ἀρκετὰ πόφερε τὸ παιδί· τὰ ἱστορικά της καταντούσκνε ἁπλά, καταντούσανε ἀνιστόρητα, ποὺ νὰ πῇς· δὲν εἶχες τίποτις νὰ δηγηθῇς, καὶ γιὰ τὸν ἄρρωστο μεγαλήτερη ἐφτυχία δὲν ὑπάρχει παρὰ νὰ σωπαίνῃ ὁ ἱστοριογράφος. Ὁ κ. Σεβιλὰς κουνοῦσε τὸ κεφάλι του κι ἀφτός, μ' ἕνα χαμόγελο παράξενο. Δὲν τοῦ τὄταξε ῥητά, σὰ νὰ μουρμούριζε ὅμως κάτι μέσ' τὰ δόντια του, ἐνῶ τῆς τσιμποῦσε τὰ μάγουλα καὶ τὰ σκέλια, νὰ δοκιμάσῃ πάλε μήπως καὶ ψέφτικο τὸ παχος.

—«Γιατρέ, μὴ μὲ τσιμπᾶτε τόσο καὶ πονῶ !»

—«Τὸ διαβολοκόριτσο ! Φανταστῆτε νὰ μπορέσουμε κιόλας νὰ τὴ χειρουργήσουμε ! Ἴσως, τοῦ Ἀη Δημήτρη ! Ποιός ξέρει ; Τὸ ῥάψιμο θέλει σάρκα. Σάρκα, σάρκα νὰ μᾶς κάμῃ. Αἰ ! τότες συφέρνει».

Στὰ μπόσικα δὲ μιλοῦσε ὁ Σεβιλὰς καὶ τὸ κάτεχε ὁ Ἀντρέας. Τὴν κεριακή, τρεῖς τοῦ Θεριστῆ, ποὺ βγῆκε περίπατο μαζί της καὶ πήγανε ὡς τὴν ἄκρη τοῦ λιμανιοῦ, ὅπου εἶχε πάει ὁ Ἀντρέας μοναχός του τὴν τετάρτη, ἑφτὰ τοῦ Μάρτη, ἄζαρνα, τοῦ φάνηκε τοῦ Ἀντρέα πὼς λιώνει, πὼς δὲν μπορεῖ νὰ βασταχτῇ καὶ γιὰ νὰ τῆς δείξῃ τὴ χαρά του τὴν ἀπέραντη, τοῦ ἦρθε νὰ γυρίσῃ καὶ νὰ τῆς πῇ·

—«Κατινούλα, Κατινούλα μου, σ' ἀγκπῶ !»

Τἄκουσε τὰ λόγια ἡ καρδιά του· δὲν τοῦ βγήκανε ὅμως ἀπὸ τὸ στόμα. Τρόμαξε. Πῆρε τὸ σκλάκι καὶ τὴν κουκούλωσε νὰ μὴν κρυώσῃ, ἐπειδὴ καὶ φύσηξε θαλασσινὸ ἀεράκι. Τόσο μόνο. Μὰ ταράχτηκε σύστηθα, καὶ συνάμα τὸν πλάκωσε λύπη βαρειά. Χωρὶς νὰ τὸ ξεδιαλύσῃ ξάστερα, κάποιο προμήνυμα θλιβερὸ τοῦ στριφογύριζε στὸ νοῦ· τὸ δρᾶμα, λέει, ἄλλαξε ὄψη· τὸ δρᾶμα τῆς ὑγείας ἔπαβε γιὰ τὴν Κατινούλα κι ἄρχιζε τώρα γιὰ τὸν Ἀντρέα. Ὑπν'

'Ο ΝΟΥΜΑΣ,,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν 'Ελλάδα δρ. 10.—Γιὰ τὸ 'Εξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, 'Ομόνοιας, 'Εθν.Τραπέζης 'Υπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου, ('Οφθαλμιατρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου ('Ομόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεῖα Στουρνάρα), 'Εξάρχεια, στὰ βιβλιοπωλεῖα «'Εστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλή).

'Η συντρομὴ πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἑνὸς χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

'Ο πολέμιος (!) τῆς ρουτίνας — Οἱ Πορτογάλλοι— Τὰ μουστάκια τοῦ κ. Λεβίδη —Τ' αὐτοκίνητα— Λοιμοροσφετήρια.

***ΟΛΕΣ** οἱ φημερίδες μας ὑμνήσανε τὴ λευκὴ ψυχὴ τοῦ μακαρίτη Σεβαστόπουλου, ποὺ πεθαίνοντας ἄφισε τὰ ἑκατομύριά του, σὲ διάφορα ἐθνικὰ ἱδρύματα, δηλ. νοσοκομεῖα, φτωχοκομεῖα, γεροκομεῖα, ἄσυλα ἀνιάτων κλπ. 'Ισαμε δῶ καλά. 'Εκεῖνο ὅμως ποὺ μᾶς ξάφνιασε, εἶναι τὸ πὼς εἴπανε κοντὰ στἄλλα, πὼς ὁ μεγάλος εὐεργέτης, χτύπησε κατακέφαλα τὴ ρουτίνα μὲ τὴν πρωτότυπη διαθήκη του. 'Εμεῖς διαβάσαμε τὴ διαθήκη του, καὶ δὲ βρήκαμε πουθενὰ πρωτοτυπία στὰ διάφορα κληρονομικὰ κοντύλια. 'Ισα ἴσα μ' αὐτὴ τὴ διαθήκη φάνηκε ἡ ψυχὴ τοῦ μακαρίτη Σεβαστόπουλου πολὺ πολὺ δεμένη μὲ τὴ ρουτίνα, ἀφοῦ καὶ τὸ μόνο, μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς, κληροδότημα τῆς προκοπῆς, ποὺ ὑπάρχει, δηλαδὴ οἱ 300 χιλιάδες δραχμὲς γιὰ τὴ σύσταση 'Εργατικοῦ Σκολειοῦ, τὸ μπιστεύτηκε σὲ χέρια κάθε ἄλλο παρὰ ἱκανὰ γιὰ τέτια δουλειά. 'Ο «Σύλλογος πρὸς διάδοσιν κλπ.» τοῦ κ. Βικέλα, φιλοδόξησε μιὰ φορὰ, θαρροῦμε, νὰ μορφώσει τὸ λαό μας μὲ τὰ κόκκινα βιβλιαράκια, ἀλλὰ γιὰ λόγους ποὺ μᾶς τοὺς ξήγησε ἄλλοτες ὁ Ψυχάρης, φαίνεται πὼς οἱ κόποι του πήγανε χαμένοι, καὶ τὸ σκοπό του δὲν τονὲ κατάφερε. Αὐτὸ σὰ νὰν τόνιωσε κι ὁ ἴδιος κ. Βικέλας, καὶ λιγόστεψε τὰ βιβλιαράκια τοῦ συλλόγου ἀπὸ 12 τὴ χρονιὰ σὲ 6, καὶ βάλθηκε πιὰ νὰ μορφώνει τοὺς μορφωμένους μὲ τὸ περιοδικὸ «Μελέτη». Τώρα τί μπορεῖ νὰ κάμει ὁ Σύλλογος τοῦ κ. Βικέλα, γιὰ τοὺς ἐργάτες, ὁ καθένας τὸ καταλαβαίνει. Σύλλογος ποὺ στηρίζει τὴ δουλιά του στὴ ρεκλάμα, καὶ στὰ παινέματα τῆς δημοσιογραφίας μας, μὴ τολμῶντας γιὰ τὸ σκοπό του τὸ μεγάλο, νὰ πατήσει τὶς πρόληψες, εἶναι σύλλογος ποὺ μέσα του θρέφει τὸ ψοφῆμι τῆς ρουτίνας. Καὶ στὸ ψοφῆμι αὐτὸ τῆς ρουτίνας, ἀφίνοντας τὰ λεφτά του ὁ Σεβαστόπουλος, εἶναι σὰ ν' ἀσφαλίστηκε γιὰ πάντα ὁ μακαρίτης πὼς 'Εργατικὸ Σκολειὸ τῆς προκοπῆς ποτὲ δὲ θὰ φτιάσουνε οἱ χιλιάδες του.*

'Εξὸν ἀπ' αὐτὸ ὁ «μέγας εὐεργέτης» καὶ «πολέμιος τῆς ρουτίνας» μακαρίτης Σεβαστόπουλος, ἄφισε κι ἄλλο ἕνα κληροδότημα ποὺ ἀξίζει, μὰ τὴν ἀλήθεια, νὰν τοῦ χαρίσει τὴν ἀθανασία. Νὰ γίνεται διαγωνισμός, λέει, στὸ Πανεπιστήμιο, καὶ νὰ βραβεύονται κεῖνοι ποὺ θὰ στολίζουνε τὸ χαρτὶ μὲ πλῆθος «ἀπαρέμφατα, μετοχὲς καὶ εὐκτικές.» Πόσο μεγάλος «πολέμιος τῆς ρουτίνας» πρέπει νἄτανε ὁ ἐθνικὸς ἀνήρ, γιὰ νὰ σκεφτεῖ τέτοιο πράμα. 'Εμεῖς ὅμως γιὰ τοῦτο, δὲν τονὲ κακίζουμε. Ξέρουμε πὼς ὁ μακαρίτης εἴτανε ἐννενηνταχρονιάρης, γεννημένος τὸ 1812, καὶ σκέφτηκε καθὼς θὰ σκεφτότανε κάθε ἄθρωπος τῆς περασμένης γενεᾶς, αὐτηνῆς δὰ ποὺ δόξασε τὸ ἔθνος μας, ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση καὶ δῶθε.

Οἱ ἀθρῶποι ποὺ θὰ πολεμήσουν τὴ ρουτίνα, θὰ εἶναι νέοι, ὅσο κι ἂν τὰ νιάτα τους θὰν τὰ σκεπάζει, καμιὰ φορά, καὶ γέρικο κορμί. Μὰ δυστυχῶς γιὰ τὸν τόπο μας, ὅλοι μας ἐδῶ πέρα παραγεράσαμε. Ξεχνᾶτε τί λέγαμε σὲ περασμένο φύλλο γιὰ τὴ φοιτηταριό ;

*

«ΗΘΕΛΑ νὰ παραιτηθῶ ἄμα διάλυσα τὴ Βουλή. Μὰ ὁ Βασιλιᾶς μου γιὰ θυσία μοῦ τὸ ζήτησε νὰ μείνω στὴν ἀρχή. 'Εγὼ ἐπέμεινα, μὰ ἐπέμεινε κι ὁ Βασιλιᾶς μας. Μαζὶ θὰ μείνουμε, μοῦ εἶπε, καὶ μαζὶ θἀγωνιστοῦμε γιὰ νὰ νικήσουμε. Σὰ νικηθοῦμε, πάλι μαζὶ θὰ φύγουμε.

«Κ' ἔμεινα, διοικώντας τὸν Τόπο δίχως Βουλή καὶ θὰν τονὲ διοικῶ ἔτσι τουλάχιστο ἀκόμα δυὸ χρόνια. 'Εκλογὲς τότε μοναχὰ θὰ κάμω, ἅμα νιώσω πὼς ἀξίζει νἀρθεῖ στὴν 'Αρχὴ Κοινοβουλευτικὴ Κυβέρνηση. Γιὰ τὴν ὥρα, ἡ Πατρίδα μου δὲν τὴν ἀξίζει τέτια λευτεριά».

Ἔτσι μίλησε—λίγο ἔλειψε νὰ ποῦμε, ὁ Θεοτόκης — ὁ διχτάτορας τῆς Πορτογαλλίας Δὲ Φράνκο. Κι ὅσοι Ρωμιοὶ διαβάσανε τὰ λόγια του, ποὺ τυπωθήκανε σ' ὅλες τὶς 'Αθηναΐϊκες φημερίδες τὴν περασμένη βδομάδα, ζουλέψανε τοὺς Πορτογαλλους, ποὺ τἀξιωθήκανε νἄχουν τέτιο Βασιλιᾶ καὶ τέτιον πολιτικό.

*

ΕΞΟΧΟ τὸ ἄρθρο ποὺ δημοσίεψε ἡ «'Ακρόπολη» τῆς Τετράδης μὲ τὸν τίτλο «Φούσκωσέ μου, βρέ, τὰ μουστάκια». 'Αφοῦ ζουγραφίζει μὲ χτυπητὰ χρώματα τὰ πολυποίκιλα χάλια μας, πολιτικὰ καὶ κοινωνικά, φαντάζεται τὸ Λεβίδη νὰ λέει στὸν μπαρμπέρη του·

— Φούσκωσέ μου, βρέ, τὰ μουστάκια κι ἀγρίεψέ με ὅσο μπορεῖς περσότερο !

Καὶ συμπεραίνει ἡ «'Ακρόπολη»·

— 'Οπου δὲν ἀγριεύει ὁ λαός, ἀγριεύουν οἱ Λεβίδηδες!

'Ο λαὸς δὲν ἔχει, φαίνεται, μουστάκια. Μὰ κι ἂν ἔχει, τὰ κρατάει ραγιαδικώτατα κατεβασμένα. 'Ακόμα τὸ μαχαῖρι δὲν ἔφτασε στὸ κόκκαλο. Μὰ θὰ φτάσει γλήγορα, καθὼς βαδίζουμε. Καὶ σὰ φτάσει πιά, τότε ἴσως κι ὁ λαὸς συλλογιστεῖ πὼς πρέπει νὰ στριφτεῖ καὶ νὰ φουσκώσει καὶ τὸ δικό του τὸ μουστάκι.

*

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ποὺ σήκωσε ἡ «'Εστία» γιὰ τ' αὐτοκίνητα κάρρα δὲ μᾶς ἐνθουσίασε καὶ τόσο. Πολεμάει, λέει, ταὐτοκίνητα, γιὰ νὰ μὴ μείνουνε στοὺς δρόμους δίχως δουλιὰ τόσοι φτωχοὶ φαμελίτες ποὺχουν κάρρα κι ἁμάξια καὶ ζοῦνε μ' αὐτά. 'Από τὴν ἄλλη μεριὰ ὅμως φωνάζει πὼς πρέπει μιὰ ὥρα ἀρχύτερα νὰ γίνουν τὰ ἠλεχτρικὰ τραμβάγια. Δὲ θὰ μείνουν ἄραγες στοὺς δρόμους, ἅμα γίνουν τὰ ἠλεχτρικά, τόσοι φαμελίτες ποὺ δουλεύουνε σήμερα στὰ τραμβάγια ; Πῶς δικιολογιέται αὐτό, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ νὰ χτυπάει τὴν πρόοδο κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ νὰν τὴ ζητάει ;

Νὰ σᾶς τὸ ξηγήσουμε. Στ' αὐτοκίνητα εἶναι ἀνακατωμένος ὁ Σιμόπουλος καὶ στὰ τραμβάγια δὲν εἶναι. Καὶ ἡ φιλενάδα μας ἡ «'Εστία» ἔχει προσωπικοὺς λόγους μὲ τὸ Σιμόπουλο. Νά, τὸ μυστικό.

*

ΜΕ τὰ χολερικὰ κρούσματα τῆς Πόλης, ἀνασκουμπωθήκανε πάλι οἱ ἁρμόδιοι καὶ ζητᾶνε νὰ βροῦνε μὲ ποιό τρόπο θὰ μποδίσουνε τὴ χολέρα νὰ μπεῖ καὶ στὴ χώρα μας.

'Ο τρόπος, ἕνας εἶναι. Νὰ πάψουν τὰ λοιμοκαθαρτήρια νἄναι λοιμορουσφετήρια. 'Οσο δὲ γίνεται αὐτό, τὴ χολέρα δὲν τὴ γλυτώνουμε καὶ νὰ μᾶς τὸ θυμᾶστε.

ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΠΑΖΑΡΙ

Φίλε «Νουμᾶ»,

'Οσοι ἔτυχε νἀγοράσουν τίποτα ἀπὸ τοὺς ἑβραίους ποὺ πουλοῦνε στοὺς δρόμους «πραμάτειες καλές», γνωρίζουν μὲ τί τρόπο καὶ πόσο δύσκολα γίνεται τὸ «Παζαρλίκι». Θέλεις νἀγοράσῃς ἕνα σουγιά, τονὲ ρωτᾶς, πόσα ἔχει αὐτὸς ὁ σουγιᾶς, πραματευτή ; 'Εκεῖνος, χωρὶς νὰ κοκκινίσῃ, σοῦ λέγει, 10 γρόσια. Κ' ἡ σωστὴ ἀξία τοῦ σουγιᾶ εἶναι μονάχα ἕνα γρόσι. 'Εσύ, ἂ δὲ γνωρίζῃς τὴ σωστὴ τὴν ἀξία του, καὶ τὶς πιὸ πολλὲς φορὲς αὐτὸ γίνεται, τοῦ δίνεις τὸ κάτω κάτω τὰ μισά, δηλ. 5 γρόσια. Τότες ὁ πραματευτὴς μὲ πονηρὸ χαμόγελο, γιατὶ καταλαβε πὼς σ' ἔπιασε, κατεβαίνει στὰ 9, 8, 7, 6 γρόσια, καὶ στέκει. 'Εσύ, ἢ γιὰ νὰ φανῇς ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, ποὺ λέμε, ἢ γιατὶ χρειάζεσαι τὸ σουγιά, τὰ κάμνεις 5 $^1/_2$ γρόσια καὶ τελιώνει τὸ παζαρλίκι.

Βρίσκουνται ὅμως καὶ πραματευτάδες ποὺ ἐπιμένουν πολὺ στὴν τιμὴ τῆς πραμάτειας τους, σὰν καταλάβουν πὼς ὁ ἀγοραστὴς εἶναι καλόβουλος, ἢ γιατὶ θένε νὰ κερδίσουν πολλὰ μονομιᾶς, πρᾶμα ποὺ δὲ βρίσκεται πολὺ εὔκολα στοὺς ἑβραίους παρὰ μο-

---

ὀδύνας ἀδαής, ὕπνε δ' ἀλγέων. Αἰώνιε ὕπνε !

Διαλυθήκανε οἱ μάβροι λογισμοὶ τὶς δέκα τοῦ 'Αλωνάρη, μέρα μαγεφτική, ἀπίστεφτη μέρα ὅπου γύρισε μὲ τὴν Κατινούλα στὸ Χαμονοκόρφι. Μύριζε πέρα πέρα ἡ Κερμαρία φρέσκο ψωμί, πέρα πέρα μύριζε ἡ Κερμαρία τῆς θάλασσας τὴν ἁρμύρα. Τὸ κίνημά του ἐκεῖνο τῆς κεριακῆς, τρεῖς τοῦ Θεριστῆ, ὅταν τὴν κουκούλωσε μὲ τὸ σαλάκι, ἀντὶς νὰ τῆς φωνάξῃ τὰ λόγια τῆς καρδιᾶς του, σὰ νὰ τοῦ κόλλησε στὸ μυαλό, καὶ στάμαξι, ἀπὸ τὸ σταθμὸ τοῦ Λ... ὡς τὸ σπίτι, ὅλο γύρεβε νὰ τὴν κουκουλώσῃ. Γύρεβε νὰ τὴν κουκουλώσῃ μὲ τὴν ἀγάπη τῆς ψυχῆς του, μὲ τὴν ἀγάπη του τὴν τρυφερή, νὰ κουκουλώσῃ μιὰ καὶ πάντα τὸ θησαβρό του, νὰ μὴν τοῦ φύγῃ πιά, ἴσως καὶ μὲ τὸ αἴστημα νὰ μὴ φύγῃ ποτὲ του ὁ ἴδιος ἀπὸ κοντά της, 'Ο πόθος του ὁ κρυψὸς συναγκάλιαζε τὸ μονάκριβο τὸ παιδί του, κι ὁ πόθος του τονὲ βασάνιζε. Τὸ καταλάβαινε τώρα τὸ μυστικὸ ποὺ τόσους μῆνες ἔτρεμε στἀπόβαθά του καὶ ποὺ δὲν τὄννοιωθε ὁ 'Αντρέας νὰ φτερουγιάζῃ σὰν τὸ δειλὸ τὸ νεογέννητο πουλί. Καλὰ τὸ εἴπαμε πὼς ἀπὸ τὶς δυὸ τοῦ Χριστοῦ, ὅπου τἀποφάσισε νὰ τὴν πάῃ στὸ Μπ..., ὡς τὴ στερνή του τὴ στιγμή, δὲν ἔπαψε τὸ δρολάπι νὰ φυσομανᾷ στὰ σωθικὰ τοῦ 'Αντρέα, πρῶτα μὲ τὴν πίκρα τοῦ χωρισμοῦ καὶ μὲ τὸν κίντυνο, κατόπι μὲ τὴν καρδιά του. Μόλις ἤρθανε στὸ Χαμονοκόρφι καὶ σήμανε ἄλλο μνημόσυνο, τὸ μνημόσυνο τοῦ θανάτου τῆς 'Ολιας, τὸ σάββατο, δεκατέσσερεις τοῦ 'Αλωνάρη. Κλειδώθηκε στὸ σπουδαστήρι του ὁ 'Αντρέας, δηλαδὴ δὲ σφάλοιξε ὁλότελα τὴν πόρτα, παρὰ τὴν ἄφησε ἀνοιχτὴ μιὰ χαραμάδα, γιὰ νὰ μὴν κόψῃ τὴ συγκοινωνία μὲ τὴν ἀντικρυνὴ κάμαρα τῆς Κατινούλας. 'Επειτα πῆρε ἀπὸ τὸ ἰδιαίτερο τἀρμάρι τὴ φωτογραφία τῆς 'Ολιας, τὸ χρυσό της τὸ βραχιολάκι, τἄβαλε ὅλα στὸ γραφεῖο του. Γονάτισε. Τὰ κοίταξε, τὰ φιλοῦσε καὶ μεγάλωνε μεγάλωνε μέσα του ἕνας θόρυβος ἀσυνήθιστος.

— «'Ολια, 'Ολια μου, σ' ἀγαπῶ !»

Τὸ φώναξε δυνατὰ καὶ κοντοστάθηκε. Θυμήθηκε τί πῆγε νὰ πῇ στάμαξι καὶ τῆς Κατινούλας. Τὰ ἴδια λόγια !

— «'Ολια, 'Ολια μου ἐσύ ! 'Εσὺ νὰ μᾶς γλυτώσῃς. Περέχα μας μὲ τὴν καλοσύνη σου, 'Ολια !»

Τὸ παρακάλιο ἢ πιὸ σωστά, τὸ παρακάλεμα τοῦ χειμώνα τοῦ τρομεροῦ, ἀντήχησε λυπητερὰ στὸ μικρὸ τὸ σπουδαστήρι, σὰ νἄλλαζε νόημα, σὰ νὰ τὸ ψιθύριζε μὲ πόνο κάποια διπλὴ στὰ σπλάχνα του ἀγάπη.

'Ετρεξε μάνι μάνι στῆς Κατινούλας, νὰ δῇ ἂν ἔχει τίποτις ἀνάγκη, νὰ κάμῃ τὸ νοσοκόμο, νὰ πεισθῇ πὼς γιὰ τὴν ὑγεία της φροντίζει, πὼς ἄλλο αἴστημα συναμεταξύ τους δὲν ὑπάρχει. Μὰ ἡ Κατινούλα καμιὰν ἀνάγκη δὲν εἶχε. 'Ως κ' ἡ πληγή της κλείστηκε ἀπὸ τὸ Μπ.... ἀκόμη. Δὲν ἐρχότανε μήτε ὁ κ. Μαλαμές. 'Ερχότανε ὁ καθάριος ὁ ἀέρας ποὺ τὴ γιάτρεβε μέρα τὴ μέρα, τὴ γιάτρεβε χωρὶς γιατρούς, χωρὶς καὶ πολλὰ γιατρικά. 'Η ὄψη της ὅμως ἡ ἀθώα, ἡ ἄδολη ὄψη τὸν ἠσύχασε. Γιατὶ νὰ μάθῃ ; Μπορεῖ καὶ νὰ μὴν εἶναι ἀγάπη ἐκεῖνο ποὺ μέσα του νοιώθει ἕνας ἄθρωπος σὰν τὸν 'Αντρέα δυστυχισμένος.

«Κατινούλα μου, ἡ Κυρία πολύ, πολὺ σ' ἀγαποῦσε. Πάντα σ' ἀγαπᾷ ἡ Κυρία. 'Ετσι καὶ γώ, Κατινούλα μου, σ' ἀγαπῶ».

— «'Αλλη ἀγάπη, ἀφέντη, ἀπὸ τὴ δική σας καὶ τῆς Κυρίας, ποὺ ἕνα εἶναι γιὰ μένα, ἐγὼ δὲ θέλω. 'Αφέντη, ἐγὼ σᾶς λατρέβω».

Τί πολύπλοκο, τί ἀψυχολόγητο πλάσμα ἡ γυναίκα. Τἄλεγε ἀφτὰ ἡ Κατινούλα κ' ἐννοοῦσε ἄλλα μὲ τὸ νοῦ της. 'Εννοοῦσε πὼς ἕνα φτωχοκόριτσο δὲν ἄξιζε τέτοιαν ἀγάπη σὰν τοῦ ἀφέντη καὶ γιὰ τοῦτο δὲν τὴν ἤθελε. Μέσα της ὅμως ξεχώριζε παστρικὰ

νάχα σὲ στενὰ κεφάλια. Καὶ τότες τὸ παζαρλίκι, ἢ γίνεται ὅπως θέλει ὁ πραματευτής, ἢ χαλᾶ καὶ δὲ γίνεται.

Βρίσκουνται ὅμως κι ἀγοραστάδες πολλοί, ἀπὸ μέρα σὲ μέρα γίνουνται πιὸ πολλοί.πού γνωρίζουν τὴν ἀξία τῆς κάθε πραμάτειας καλήτερα ἀπὸ τὸν πραματευτή. Καὶ τότες τὸ παζαρλίκι γίνεται κατὰ τὴν ξυπνάδα πού ἔχουν ἀγοραστὴς καὶ πωλητής. Γυρεύει ὁ ἀγοραστὴς ἕνα τακίμι τοῦ τσιγάρου, κι ὁ πουλητὴς βγάζει ἕνα κίτρινο πλουμισμένο, καὶ τοῦ λέγει πὼς εἶναι τὸ καλήτερο κεχρημπάρι, πολὺ παλιό, γιατὶ γνωρίζει αὐτὸς πὼς ἐμεῖς εἴμαστε ξελωλαμένοι μὲ τὰ παλιὰ καὶ μὲ τὰ περασμένα, λησμονῶντας πὼς ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωσε τὰ μάτια ἀπὸ μπρὸς κι ὄχι ἀπὸ πίσω. Γυρεύει λοιπὸν 100 γρόσια. Ὁ ἀγοραστὴς ὅμως πού εἶναι πιὸ μάστορας ἀπὸ τὸν πουλητὴ γνωρίζει πὼς δὲν εἶναι παλιὸ κεχρημπάρι, καθὼς λέγει ὁ πραματευτής, ἀλλὰ καμωμένο ἀπὸ κάτι ψεύτικο μῖγμα καὶ τοῦ δίνει μονάχα 10 γρόσια. Ὁ ἄλλος φωνάζει, κάνει πὼς θυμώνει, κ' ἴσως θυμώνει καὶ μὲ τὰ σωστά του, γιατὶ πολλὲς φορὲς κι αὐτὸς γελιέται στὴν ἀγορὰ τῆς πραμάτειας του, γνωρίζει ὅμως καὶ τὴν τιμὴ πού γύρεψε πὼς εἶναι παραπάνω, κι ἀρχινᾶ νὰ κατεβαίνῃ εἰς τὰ 90, 80, 70, 60, 50 40, 30, καὶ στέκει. Ἀλλὰ κι ὁ ἀγοραστὴς γνωρίζει πὼς τὰ 10 γρόσια εἶναι λίγα, καὶ σιγὰ σιγὰ ἀνεβαίνει κι αὐτὸς ὡς ἐκεῖ πού πρέπει, δηλ. στὴν πραγματικὴ ἀξία, 15-20 γρόσια, κ' ἐπειδὴ τὸ θέλει τὸ τακίμι τοῦ τσιγάρου, ἀδιάφορο ἂ θὰ εἶναι ἀληθινὸ κεχρημπάρι, γιὰ νὰ μὴ λερώνουν τὰ χέρια του μὲ τὸ τσιγάρο, τὰ κάμνει 25 γρόσια καὶ τὸ παζαρλίκι τελειώνει.

Ὁ μύθος δηλοῖ:

Ἂν οἱ σαχλοί, οἱ σκολαστικοὶ καθαρευουσιάνοι, εἶχαν τὴ μισὴ τὴν ξυπνάδα, καὶ τὴν ἀπομονὴ τοῦ στερνοῦ πραματευτῆ, τὸ παζαρλίκι θὰ εἴταν τελειωμένο καὶ θἄλειπαν οἱ καβγάδες. Ἀλλὰ κ' οἱ μαλλιαροὶ πρέπει νὰ φανοῦν ἔξυπνοι σὰν τὸ στερνὸ τὸν ἀγοραστὴ καὶ νὰ εἶναι βέβαιοι πὼς ὅλοι θὰ μαλλιάσουνε σὲ λίγον καιρό. Καὶ θαρρῶ σιγὰ σιγὰ αὐτοῦ θὰ κατασταλάξουν τὰ πράματα. Τότες κι αὐτοὶ οἱ θρῆσκοι καθαρευουσιάνοι χωρὶς νὰ τὸ θέλουνε θὰ πιάσουν τὴ μαλλιαρὴ τὴ γλώσσα πού δὲν καταδέχουνται τώρα νὰ τὴ γράφουν.

Μυτιλήνη ΓΕΡΑΓΩΤΗΣ

Σημ. τοῦ «Νουμᾶ». Ὁ καλός μας ὁ φίλος ὁ Γεραγώτης ἔχει σὲ ὅλα δίκιο, ἐξὸν ἕνα: Τὸ κεχρημπάρι πού γυρεύουνε νὰ μᾶς περάσουν οἱ καθαρευουσιάνοι εἶναι γιὰ πέταμα, καὶ προτιμοῦμε νὰ πίνουμε τὸν καπνό μας κρατῶντας τὸ τσιγάρο μὲ τὰ δάχτυλα, ὅπως κάμνουνε μιλλιούνια φουμαδόροι. Ὅταν τὸ ζήτημα εἶναι ἀλήθεια ἢ ψέμα, παζαρλίκια δὲ χωροῦνε.

τὴν ἀγάπη τῆς Ὄλιας ἀπὸ τὴν ἀγάπη πού τῆς εἶχε ὁ Ἀντρέας. Τὸ ἔξυπνο τὸ παιδὶ τἄνοιωθε δὰ κι ἀπὸ τὸ φέρσιμο κι ἀπὸ τὸ ὕφος τοῦ Ἀντρέα κι ἀπὸ τὰ μάτια του, πὼς τὸ αἴστημά του δὲν ἔμοιαζε μ' ἄλλο κανένα, κι ὅταν ἀπαντοῦσε *σᾶς λατρέβω* στὸ σ' *ἀγαπῶ*, πού τῆς εἶπε, τὸ *λατρέβω* της σήμαινε λατρεία καθαφτό, ἀφοῦ τί νὰ τοῦ ἀνταποδώσῃ, γιὰ τὴν ἀγάπη του ἐκεινοῦ, ὄξω ἀπὸ τὴ λατρεία τὴ δική της, λατρεία γιὰ θεό, λατρεία πού δὲ χρειάζεται καὶ λόγια; Λοιπὸν ἡ ἁπλή της καὶ πολύπλοκη καρδιά της ἔβρισκε τὸν τρόπο καὶ νὰ τὸν ἀγαπᾷ καὶ νὰ μὴν ντρέπεται γιὰ τὴν ἀγάπη, νὰ μὴν τὴ φοβᾶται σὰν τὸν Ἀντρέα.

Πιὸ θεόγλυκο κι ἀπὸ τὸ περσινὸ πέρασε τὸ καλοκαίρι γιὰ τὴν Κατινούλα. Ἡ Κατινούλα εἴτανε φτυχισμένη, ὅπως τῆς ἄρεζε καὶ νὰ τὸ λέῃ. Τὄνειρό της, ἀκόμη κι ἀπὸ τὸ Μπ...., νὰ δῇ, νὰ δῇ στὸ τέλος καὶ τὴ Μοιρίτα, τὸ ἀγγελούδι. Δὲν τὸ μολογοῦσε, πρόσμενε ὅμως, ἔλπιζε κάποτες νὰ τῆς τηνὲ φέρῃ ὁ Ἀντρέας ξαφνικὰ στὴν Κλινική, νὰ χαρῇ τὸ πρόσωπό της, προτοῦ πεθάνῃ, ἂν ἔπρεπε νὰ πεθάνῃ μακριά της. Τώρα ζοῦσε καὶ τὴν ἔβλεπε. Παράδειγμα. Ἀλήθεια πού ἡ Μοιρίτα τὴν Κατινούλα της τὴν εἶχε γιὰ δέφτερη μάννα. Μὰ κ' ἡ Κατινούλα τὴ Μοιρίτα γιὰ παιδί της μοναδικό. Τὴ μητρικὴ στοργή, πού δὲν τὴ γνώρισε ἡ Κατινούλα καὶ πού μέσα της σπαρταροῦσε, ὅπως σὲ κάθε στῆθος γυναικήσιο, τὴν περέχυνε ὅλη στὴ στοργή της γιὰ τὴ Μοιρίτα. Τὸ ψυχόρμητο τοῦ ἀθρώπου ἔχει τόση δύναμη πού ξέρει νὰ σοῦ ἀνοίξῃ δρόμο καὶ κεῖ πού λείπει ὁ δρόμος ὁ φυσικός. Κάτι ὅμως παραπάνω κι ἀπὸ στοργὴ μητρικὴ ἔθρεφε στὰ σωθικά της ἡ Κατινούλα γιὰ τὴ Μοιρίτα. Συνέσμιγε ἡ ὀρφανὴ στὴν ἀγάπη τῆς Μοιρίτας, καὶ τὴν ἀγάπη της γιὰ τὴν Ὄλια καὶ τὴν ἀγάπη της γιὰ τὸν Ἀντρέα, πού τὴν ἔλεγε λατρεία. Ἔτσι ἀπὸ τὸ αἴστημά της τὸ ἀγνὸ γιὰ τὸ παιδί, ἄγνεβε καὶ τἄλλο τὸ αἴστημά της, ἂν εἶχε δηλαδὴ ἀνάγκη νἀγνέψῃ, γιατὶ ποτές της ἡ ἄρρωστη κοπέλλα δὲν τὄβαλε κἄνε μὲ τὸ νοῦ της, πὼς αἴστημά της γιὰ ἕναν Ἀντρέα μποροῦσε νὰ μὴν εἶναι ἁγνό. Πῶς νὰ τὸ πιστέψῃ; Μήπως δὲν ἔβλεπε καὶ τὴν Ἄννα, τὴν τωρινή της τὴν κυρία, τὴν ἀδρεφὴ τοῦ ἀφέντη, νὰ παρακινῇ κιόλας τὸν Ἀντρέα νὰ τὴ νοιάζεται τὴ δούλα τὴν πιστή; Μήπως δὲν τοῦ ἔγραφε στὸ Μπ. ., τοὺς τέσσερεις μῆνες πού κάθησε, πὼς καλά, πολὺ καλὰ κάνει, πὼς δίνει τῆς Μοιρίτας σπάνιο παράδειγμα καλοσύνης καὶ πὼς κατόπι θὰ τὸ θυμᾶται; Μήπως, ἀφότου γυρίσανε στὸ ξοχικό, ἡ Ἄννα δὲν τὴν εἶχε πάντα σὰν κόρη της, δὲν ἀφωσιωνότανε ἀκόμη περισσότερο στὴ γλυτωμένη; Καὶ μήπως θὰ φερνότανε μαζί της ἡ Ἄννα τόσο γλυκά, μήπως θὰ τὴν ἀγαποῦσε, ἂν ἔβρισκε στὴ διαγωγή της τὸ παραμικρὸ πού νὰ σκουντάψῃ; Ὄχι. Ξέγνοιαστη καὶ ξέθαρρη ἀνάρρωνε σιγὰ σιγὰ ἡ Κατινούλα.

(ἀκολουθεῖ)

ΣΤΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

(Σημειώματα ταξιδιώτη)

Σύρα Ἰούλιος.....1906.

Ὅσο κι ἂν ἐγέρασε ἡ πρωτεύουσα τῶν Κυκλάδων, ἔχει ἀκόμα ἀρκετὴ ζωὴ γιὰ νὰ μὴ χάσῃ τὴ θέση της ἀπὸ ἐμπορικὴ ὑποπρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδας. Ὁ ταρσανᾶς καὶ τὰ μεγάλα ταμπακαριά της, τὰ ὑφαντουργεῖα της, οἱ ἀτμόμυλοί της, τὰ νηματουργεῖα της, τὰ μεγάλα ἐμπορικά της καταστήματα, οἱ ἐμπορικοὶ ταξιδιῶτες της, τὸ ἠλεχτρικὸ φῶς, ἡ πλακοστρωμένη πλατεῖα της, μὲ τὸ μεγαλόπρεπο ἄγαλμα τοῦ Μιαούλη, ἡ καλὴ φιλαρμονική της, οἱ μορφοπλασμένες γυναῖκες της, οἱ πλούσιες ἐνδυμασίες τους, τὰ φροῦ-φροῦ τῶν μεταξωτῶν μεσοφοριῶν τους, τὰ πλούσια ἐξοχικά της σπίτια, τὸ καζῖνο της, ὀνομαστὸ γιὰ τὸ δυνατὸ παιγνίδι του, τὸ θέατρό της, πού ποτὲ τὸ χειμῶνα δὲν παύει, οἱ μεγάλοι κεφαλαιοῦχοι της,πού βοηθᾶνε καὶ τὴν ἐμπορικὴ ἀγορὰ τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Περαία, προεξοφλῶντας τὰ γραμμάτιά της, τὰ σφυρίγματα τῶν ἐργοστασίων καὶ τῶν βαποριῶν πού πᾶνε κ' ἔρχουνται κάθε μέρα, οἱ ἐφοπλιστές της, οἱ μπολατσῆδες της, ἡ ἀκρίβεια τῆς ζωῆς κλπ. κάνουν τὸν ξένο νὰ βρίσκῃ πὼς ἔχει ἀρκετὰ ἀκόμα θυμὸ ἡ ὄμορφη καὶ προκλητικὴ γερόντισσα καὶ πὼς δὲν ἐξέπεσε καὶ τόσο ἡ παλαιὰ ἐμπορικὴ βασίλισσα τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Ἀνατολῆς.

Εἶναι ἀλήθεια πὼς οἱ Συριανοὶ παραπονιοῦνται ἀπ' τὴ σημερινὴ κατάσταση καὶ λένε πὼς δὲν ἔχουν τὰ παλιὰ μεγάλα κέρδη. Ἀλλ' αὐτὰ λιγόστεψαν ὄχι μονάχα γιατὶ ὁ Πειραιᾶς κ' ἡ Ἀθήνα ἐπῆραν τὴ μεγαλείτερη ἐμπορική τους πελατεία, ἀλλὰ καὶ γιατὶ τὰ τελωνεῖα εἶναι σφιχτότερα σήμερα καὶ προσέχουν πιὸ πολύ. Καὶ ὅμως ἡ Σύρα εἶναι ἐμπορικώτερη καὶ πλουσιώτερη ἀπ' τὴν Πάτρα, τὴν Καλαμάτα, τὴν Κέρκυρα, τὸ Βῶλο κλπ. Τὴν κρατοῦν οἱ κεφαλαιοῦχοι της κ' οἱ μεγάλες προθεσμίες, πού κάνει γιὰ τὴν πληρωμὴ τῶν ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ μετὰ τὰ τόσα κανόνια πού τῆς ρίχνει ὁ Μωριᾶς.

*

Ἀπὸ τὴν Κύθνο στὴ Σύρα ἐκάμαμε 5 ὧρες. Ἡ χώρα τῆς Σύρας ἀπ' τὴ θάλασσα φαίνεται σὰ δυὸ μεγάλες καμπάνες, βαλμένες ἡ μιὰ στὸ πλευρὸ τῆς ἄλλης καὶ σκεπασμένες ἀπ' τὴν κορφὴ ὡς τὸν πάτο μὲ χρωματισμένα σπίτια, πού πολὺ λιγοστὰ πρασινίζουν ἀνάμεσό τους δεντρά. Στὴν κορφὴ τῆς μιᾶς καμπάνας εἶναι μιὰ φράγκικη ἐκκλησιὰ καὶ στὴν κορφὴ τῆς ἄλλης μιὰ ἑλληνικιά. Πλατὺς δρόμος μισοαγκαλιάζει τὸ λιμάνι, καὶ στὸ πλευρό του πού εἶναι κατὰ τὴν πόλη, βρίσκονται τὰ περισσότερα καφφενεῖα, ξενοδοχεῖα, χασάπικα, ψαρράδικα, μανάβικα, τὸ τελωνεῖο καὶ πολλὰ μαγαζειά, ἐνῷ στὴν ἄλλη μεριά του δένουν τὶς βάρκες καὶ τὰ μικρὰ πλοῖα. Γιὰ τοῦτο ὁ παραθαλάσσιος δρόμος τῆς Σύρας, δὲν εἶναι καθαρός, οὔτε χρησιμεύει γιὰ περίπατο, καθὼς ἡ στράτα μαρίνα στὴ Ζάκυθο καὶ τὰ καὶ στὸ Βῶλο. Γιὰ περίπατο οἱ Συριανοὶ ἔχουν τὴν πλατεῖα τοῦ Μιαούλη καὶ τὰ *βαπόρια*, παραθαλάσσιο δρόμο, πού ἔχει σὲ πολλὰ μέρη ὄμορφη θέα, ἀλλὰ δὲν ξέρω γιατὶ τοῦ ἔδωκαν τέτοιο ὄνομα. Οἱ δρόμοι στὸ χαμηλότερο μέρος εἶναι ἴσιοι, καθαροί, πλακοστρωμένοι καὶ πλατιοί, ἀλλ' ὅσο ἀναβαίνουμε στὴν πόλη εἶναι στενοὶ καὶ ἀκάθαρτοι. Ἔχει ὅμως καὶ δρόμους μὲ σκαλοπάτια.

*

Ἡ Σύρα εἶναι σήμερα πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ τῶν Κυκλάδων. Κυκλάδες στὴν ἀρχαιότητα λεγότανε ἡ Ἄντρο, Μύκωνο, Σίφνο, Σέριφο, Νάξο, Σύρα, Πάρο, Κύθνο, Τζιὰ καὶ Γιάρο, τὰ σημερινὰ Γιοῦρα, γιατ' εἶχανε θρησκευτικὸ καὶ πολιτικὸ κέντρο τὴ Δῆλο καὶ σχηματίζανε ἕνα κύκλο γύρω ἀπὸ αὐτή. Σήμερα ἡ Δῆλο εἶναι ἔρημη κι ἀκατοίκητη καὶ οἱ Κυκλάδες στρέφονται γύρω ἀπ' τὴ Σῦρο, πού εἶναι τὸ πολιτικὸ καὶ ἐμπορικό τους κέντρο. Ἀλλὰ στὸ νομὸ τῶν Κυκλάδων ἀνήκουν κι ἄλλα νησιά, ἡ Μῆλο, Κίμωλο, Φολέγαντρο, Σίκινο, Σαντορίνη, Νιό, Ἀμοργὸ καὶ Ἀνάφη, καὶ τὰ νησιὰ αὐτὰ μὲ τὶς παλιὲς Κυκλάδες ἀκολούθησε ἀπ' τὴ Βυζαντινὴ ἐποχὴ νὰ λέγουνται *δωδεκάνησα*,γιατὶ τότε δώδεκα ἀπ' τὰ νησιὰ αὐτά, μὲ πρωτεύουσα τὴ Ρόδο, εἶχαν ἀποτελέσει μιὰ ἐπαρχία. Καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ τὸ διατηρήσανε τὸ μεσαιῶνα καὶ σήμερα.

*

Οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἔλεγαν Σῦρον καὶ τὴν ἐγνώριζαν ἀπ' τὰ χρόνια τοῦ Ὅμηρου ἀκόμα καὶ γέννησε τὸ φιλόσοφο Φερεκύδη, τὸ δάσκαλο τοῦ Πυθαγόρα. Τοῦ Φερεκύδη δασκάλοι εἴχανε γίνει οἱ Φοίνικες, πού φαίνεται πὼς μείνανε πολὺν καιρὸ ἐδῶ.

Ἡ Σύρα, μαζὶ μὲ τἄλλα δωδεκάνησα, ὑποτάχτηκε στοὺς Πέρσηδες, στοὺς Ἀθηναίους, στοὺς Μακεδόνες, στοὺς Ρωμαίους, στοὺς Βυζαντινοὺς αὐτοκράτορους, στοὺς δοῦκες τῆς Νάξος καὶ τελευταῖα στοὺς Τούρκους. Ἐπὶ τῶν Τουρκῶνε εἴχανε καταφύγει στὴ Σύρα πολλὲς φράγκικες οἰκογένειες, διωγμένες ἀπ' τὰ γειτονικὰ νησιὰ καὶ μὲ τὸν καιρὸ κατοικήθηκε τὸ νησὶ ἀπὸ περισσότερους καθολικοὺς παρὰ ὀρθόδοξους, ἀλλὰ στοὺς μιχτοὺς γάμους πού κάνανε, ὅλα τὰ παιδιὰ γινότανε καθολικά, ἐνῶ στὴ Νάξο τ' ἀγώρια ἀκολουθοῦσαν τὴ θρησκεία τοῦ πατέρα καὶ τὰ κορίτσια τῆς μητέρας.

Οἱ καθολικοὶ εἴχανε τότε ἀρχιεπίσκοπο καὶ τὸν διόριζε ἡ Ρωμαϊκὴ αὐλὴ καὶ ἔλαβε τὸ νησὶ στὴν προστασία της ἡ Γαλλία, ἀπ' τὸν καιρὸ τοῦ Λουδοβίκου ΙΓ'. Καὶ ἡ προστασία αὐτὴ ἁπλώθηκε ὕστερα σὲ ὅλους τοὺς δωδεκανησῖτες καὶ διάρκεσε ὡς τὴ Μεγάλη Ἐπανάσταση, πού οἱ Ρωμιοὶ φεύγοντας τὴν καταστροφὴ τῶν Τούρκων, εὕρισκαν καταφύγιο στὸν

καθολικό τῆς Σύρας ἐπίσκοπο, καὶ πολλοὶ Χιῶτες, Ψαριανοί, Ὑδραῖοι καὶ Μωραΐτες καταφύγανε ἐκεῖ.

Ἡ Σύρα στὰ χρόνια ἐκεῖνα εἶταν κατοικημένη μονάχα στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπανάσταση, κατέβηκε κάτω ὡς τὴ θάλασσα. Καὶ στὸ ψηλότερο μέρος—παλαιὰ Σύρα—ἔμειναν οἱ καθολικοί, ἐνῶ στὸ χαμηλότερο—Ἑρμούπολις—οἱ ὀρθόδοξοι.

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝΟΥ

Υ. Γ. Ὀχτώβρης 1906.

Σὰν ἐγύρισα στὴ Σύρα, δὲν ξαναεῖδα τοὺς *μπαξατσῆδες*, ἐχάθηκαν. Ἡ νέα ἀστυνομία τοὺς κατάργησε, ἀλλὰ τί εἶναι μπαξατσῆδες; Μιὰ ὁλόκληρη τάξη ἀνθρώπων ποὺ ἀποζοῦνε ἀπ' τὸ ἑξῆς ἐπάγγελμα: νὰ ἀγοράζουν τὰ καλήτερα τῆς ἀγορᾶς τρόφιμα, ψάρια, κυνήγι, γλυκίσματα, κρέας, κρεμμύδια ψωμί, λουκάνικα, διαφορετικὸ ὁ κάθε μπαξατσῆς εἶδος καὶ νὰ τὸ παίζουνε στὰ μπαξάκια. Κ' οἱ συνειθισμένοι στὰ εὔκολα κέρδη Συριανοί μ' εὐχαρίστησή τους παίζανε. Καὶ ἢ παίρνανε μὲ λίγες δεκάρες τὸ ψώνιο τῆς ἡμέρας, ἢ χάνανε ὅ,τι εἴχανε γιὰ τὸ ψώνιο κρατήσει, κ' ἐμένανε μὲ ἀδειανὸ στομάχι.

Μὲ τὴν κατάργηση τῶν μπαξατσήδων εἴδανε οἱ Συριανοὶ κ' ἐκλεχτὰ στὴν ἀγορά τους τρόφιμα.

Κ. Ἀναστασινοῦ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΜΑΣ

Φίλε «Νουμᾶ»,

Ἡ δίκη τοῦ Χάρδεν—Μόλτκε καὶ ὁ θρίαμβος τῆς Γερμανικῆς Δικαιοσύνης, ποὺ μὲ τὸ βαρύ της χέρι χτύπησε ἔτσι ἀλύπητα τόσο ψηλὰ κεφάλια, ἔφερε ὡς εἴτανε ἐπόμενο στὰ στόματα ὅλων μας, δὲν ξέρω γιατί, τὶς συνειθισμένες μεμψιμοιρίες γιὰ τὴ δική μας τὴ Δικαιοσύνη καὶ ἀκούστηκαν πάλε τὰ αἰώνια λόγια «ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα μόνο οἱ φτωχοὶ καταδικάζονται.» αὐτὰ τὰ λόγια δὲν μποροῦν νὰ δείχνουν τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν ἔλλειψη τῆς ἐμπιστοσύνης ποὺ ἐπρεπε νὰ ἔχῃ ὁ κόσμος μας στὴ δικαιοσύνη τῆς πατρίδας του, ἀλλ' ὅλοι ὅμως φωνάζουμε καὶ ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ πὼς ἡ δικαιοσύνη μας προσπαθεῖ ὅσο μπορεῖ νὰ σταθῇ ψηλά, ἀλλ' ὅλοι μας πάλε ὁμολογοῦμε κι' ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, πὼς οἱ διάφοροι ἐπηρεασμοί, εἴτε ἐκ μέρους τοῦ φοβεροῦ τέρατος τῆς Πολιτικῆς, εἴτε ἐκ μέρους τῶν διαφόρων Μανιάκηδων (ποὺ τέτοιοι εἶναι ἄπειροι' δυστυχῶς στὸν τόπο μας), ποτὲ δὲν μποροῦν νὰ λείψουν ἀπ' αὐτήνε. Καὶ ἔρχεται ἀμέσως ἡ ἐρώτηση σὲ κάθε ἕνα ποὺ πονάει τὸν τόπο του καὶ σκέφτεται λίγο βαθύτερα: «Ποιά εἶναι ἡ αἰτία ποὺ ἀναγκάζει ἔστω καὶ λίγους δικαστὲς νὰ ἐπηρεαζουνται (ποιοί εἶναι αὐτοί; ἐγὼ δὲν τοὺς ξέρω) ἀπ' τὰ δυὸ τέρατα ποὺ ἀνάφερα παρὰ πάνου;

Μὲ ὅπως ἡ ἐρώτηση εἶναι πολὺ ἁπλή, ἔτσι εἶναι κ' ἡ ἀπάντηση πιὸ πολὺ εὔκολη.

«Δὲν ὑπάρχουνε χαραχτῆρες».

Γιατί δὲν ὑπάρχουνε χαραχτῆρες; Γιατὶ δὲν *ὑπάρχουνε σκολεῖα.*

Μὰ σκολεῖα ὑπάρχουν τόσα καὶ τόσα.

Ναί, ὑπάρχουν, μὰ ἐγὼ δὲ θέλω σκολεῖα σὰν τὰ σημερινά, ποὺ διδάσκονται μόνο ἡ ἐξωφρενικὴ ἀποστήθιση τῆς καθαρῆς ἐξήγησης, ἀλλὰ θέλω σκολεῖα ποὺ εὐθὺς ὡς πάει τὸ παιδὶ μέσα σ' αὐτὸ καὶ ἕως ὅτου θὰ τελειώσῃ καὶ λίγο λίγο θ' ἀρχίσῃ νὰ μαθαίνῃ ἀπ' τὰ πρῶτα μαθήματα πὼς πρέπει *νὰ σέβεται τὸν ἑαυτό του* καὶ ἅμα τὸ μάθῃ αὐτὸ καλά, δὲν μπορεῖ, παρὰ κατὰ φυσικὴ συνέπεια, θὰ μάθῃ νὰ σέβεται καὶ τοὺς ἄλλους. Ἔ! τότε τὸ παιδὶ ποὺ θὰ εἶναι πλιὰ νέος ἔγεινε χαραχτῆρας.—Κι' αὐτόνε ἂς τὸν ρίξῃ ἡ πολιτεία ὅπου θέλει: στὴ Δικαιοσύνη, στὸ στρατό, στὴν ὑπαλληλία καὶ τότε πρέπει νὰ εἶναι βεβαία πὼς αὐτὸς πάντα θὰ κρατάῃ ψηλὰ τὸ κεφάλι του καὶ δὲ θ' ἀκούῃ τίποτε ἄλλο, ὅταν ὁ φχυλόβιος βουλευτὴς τὸν στενοχωρεῖ γιὰ νὰ κάμῃ κάποιο χατῆρι στὸ ψηφοφόρο του καὶ ὅταν καποιος γνωστός του τὸν παρακαλεῖ γιὰ τὸ ἴδιο πρᾶμα, παρὰ θ' ἀκούῃ μόνο τὴ φωνὴ ποὺ θὰ τοῦ λέῃ μέσα βκθειὰ ἀπ' τὴν ψυχή του «πρέπει νὰ ἐξακολουθῇς νὰ σέβεσαι τὸν ἑαυτό σου, γιατὶ μόλις πάψῃς νὰ τὸ κάνῃς αὐτὸ δὲ θὰ σέβεσαι καὶ τοὺς ἄλλους»· γιατί τί ἄλλο κάνει ὁ δικαστὴς καὶ καθε ὑπάλληλος, ὅταν δὲν κάνει ὅ,τι πρέπει, παρὰ πάβει νὰ σέβεται τὴν τιμή, τὴν περιουσία καὶ τόσα ἄλλα, κείνων ποὺ ἡ πολιτεία τοὺς στέλνει σ' αὐτόνε νὰ τοὺς προστατέψῃ; Καὶ μ' αὐτόνε τὸν τρόπο τὰ λεγόμενα «*στραβόξυλα*» ποὺ εὐτυχῶς εἶναι κάμποσα μέσα στὸ δικαστικό μας κλάδο (δηλαδὴ κεῖνοι ποὺ δὲν παίρνουνε ἀπὸ λόγια κι' οὔτε κανεὶς τὰ φαντάζεται ποτὲ πῶς μπορεῖ νὰ πάῃ νὰ τοὺς παρακαλέσῃ γιὰ κάτι) θὰ πληθύνουνε καὶ τότε ποὺ θὰ ἔχουμε Δικαιοσύνη, τότε μόνο θὰ λεγόμαστε Δύναμις= Κράτος μ' ἄλλους λόγους.

Δικηγόρος Β. Γ....

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Μιὰ συβουλὴ θὰ δώσουμε στὰ παιδιὰ τῆς «Ἡγησώς», ἐλπίζοντας πάντα πὼς θὰ μᾶς ἀκούσουνε. Νὰ βγάζουνε δηλ. τὸ περιοδικό τους μὲ λιγώτερες σελίδες, ἢ τουλάχιστο νὰν τὸ βγάζουνε κάθε δυὸ τρεῖς μῆνες, κι ὄχι κάθε μήνα.

— Τὸ λόγο τοὺς τὸν εἶπε ἡ «Ἑστία» τῆς Τετράδης καὶ θαρροῦμε δὲν ἔχει ἄδικο. Οἱ στίχοι δὲν εἶναι χρονογραφήματα καὶ εἴδησες γιὰ νὰ γιομίζει κανεὶς ἄκοπα τόσες σελίδες τὸ μήνα.

— Καιρὸ εἶχε νὰ μᾶς λιγώσει μὲ στίχους του ὁ φίλος Σταματάκιος Βλάβιος. Καὶ νὰ τώρα ποὺ ἔρχεται μὲ τὸ τρίτο φυλλάδιο τῆς «Ἐθνικῆς Ψυχῆς» (ἡ κακομοίρα ἡ ἐθνικὴ ψυχή!) νὰ μᾶς κεραυνοβολήσει μὲ φλογερώτατους στίχους του·

«Μηδέποτε, μηδέποτε τὴν πίστιν ἀρνηθῆτε,
μηδέποτε, μηδέποτε τὴν πάντιμον Ἑλλάδα,
μηδέποτε, μηδέποτε τὸ αἶσχος μιμηθῆτε,
τὸ καταισχύνον τὴν οἰκτρὰν Ψυχαρικὴν ὁμάδα,—

αἶσχος καὶ γλώσσης καὶ ψυχῆς καὶ προδοσίαν, οἴα
ἐπὶ τῆς Γῆς τῆς ἱερᾶς δὲν ἐξημβλώθη ἄλλη,—
αὐτόχρημα ἐκφυλισμός, αὐτόχρημα σαπρία,
αὐαόχρημα πνευματικὴ κατάπτυστος κραιπάλη!...

Καὶ ὅπου βλέπετε ἐχθρὸν τῆς Πίστεως τῆς θείας
καὶ τῆς Πατρίδος τῆς κλεινῆς καὶ τῆς πανσέπτου Γλώσσης
ἐκεῖνον θρυμματίζετε διὰ τῆς Ἀληθείας,
τῆς πάντοτε περιφανοῦς, τῆς πάντοτε νικώσης!

— Ὕστερ' ἀπὸ τὸ Βλαβάκη μιλάει ὁ κ. Χατζήδακις «Καὶ πάλιν περὶ τῶν Μαλλιαρῶν», ἀπαντώντας Χατζηδακικὰ σὲ κάπιο ἄρθρο τοῦ κ. Πάλλη, ποὺ δημοσιεύτηκε πέρσι στὸ «Νουμᾶ». Ὁ κ. Πάλλης, φυσικά, θὰ τὸν περιποιηθεῖ καὶ τούτη τὴ φορὰ κατάλληλα.

— Οἱ Ἕλληνες σπουδαστὲς τοῦ Παρισιοῦ μᾶς στείλανε τὴν ἀκόλουθη ἄγγελία· «Ὁ ἐν Παρισίοις Σύνδεσμος τῶν Ἑλλήνων σπουδαστῶν, λαμβάνει τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἀναγγείλῃ ὅτι ἵδρυσεν ἰδιαίτερον τμῆμα σκοπὸν ἔχον νὰ παρέχῃ πᾶσαν πληροφορίαν ἀφορῶσαν τὰς ἐν Παρισίοις σπουδάς». Τὰ γράμματα πρέπει νὰ στέλνουνται στὸ ἀκόλουθο κατατόπι· Association des Etudiants Hellénes de Paris. Hotel des Sociétés Savantes, 28, rue Serpente. Paris.

— Τὸ μονόπραχτο δρᾶμα τοῦ Ρήγα Γκόλφη «Ὁ Γήταυρος» θὰ παιχτεῖ στὸ θέατρο τοῦ κ. Θ. Οἰκονόμου τὸν ἄλλο μήνα κ' ὕστερα θὰ τυπωθεῖ στὸ «Νουμᾶ». Ὁ «Γήταυρος» εἶναι τὸ πρῶτο Ρωμαϊκο σοσιαλιστικὸ δράμα.

— Ξεσηκώνουμε ἀπὸ τὶς «Ἀθῆναι» τῆς περασμένης Τρίτης (ἀριθ. 1789, σελ. 2, στήλ. 6 τἀκόλουθα. «Ἀνεγνώσαμεν χθὲς εἰς τὴν συνάδελφον «Ἀκρόπολιν» ἀπόσπασμα ἑνὸς νέου ἔργου, νέου συγγραφέως, τὸ ὁποῖον θὰ παιχθῇ εἰς τὸ νέον Θέατρον τοῦ κ. Οἰκονόμου. Τὸ ἔργον ἐπιγράφεται «Ἀλυσίδες» καὶ ὁ συγγραφεύς του εἶνε νέος, ὅπως γράφει ἡ ἐφημερίς, ὀνομαζόμενος κ. Λογγάρης. Ἀπὸ τὸ ἀπόσπασμα ποὺ ἀνεγνώσαμεν ἐννοήσαμεν ὅτι πρόκειται περὶ κοινοτοπιῶν πολιτικῆς ὑφῆς τῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν ὄχι ὑποψήφιοι βουλευταί, ἀλλ' οὔτε ὑποψήφιοι δήμιοι εἶνε δυνατὸν νὰ ὁμιλήσουν. Ἂν οὕτω ἀρχίσῃ τὰς παραστάσεις του τὸ θέατρον τοῦ τέως σκηνοθέτου τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου, ταχέως θὰ τὸ ἴδωμεν κλειόμενον, ἐκτὸς ἂν ὅλοι εἴμεθα «για τὶς ἀλυσσίδες».

— Ὁ κ. Πῶπ εἶνοι ὁ φιλολογικὸς ἀρχικομματάρχης τοῦ κ. Βλάχου καὶ γι' αὐτὸ μιλάει μὲ τόση ἀσέβεια γιὰ τὸ θέατρο τοῦ κ. Οἰκονόμου.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. *Γ. Μ.* στὴ Λόντρα. Λάβαμε τὶς συντρομὲς τοῦ 1907 καὶ 1908 καὶ σ' εὐχαριστοῦμε.—κ. *Νικ. Στ.* Τὸ λάβαμε καὶ σ' εὐχαριστοῦμε. Ἂν ἀδιάζεις, πέρασε ἀπὸ τὸ γραφεῖο καμιὰ μέρα (9—12 τὸ πρωὶ καὶ 3—5 τἀπομεσήμερο) νὰ τὰ συζητήσουμε.—κ. *Ἄγγελο Βλάχο* στὸ Βασ. Θέατρο. Νὰ τί εἶπε ὁ Κάιζερ, καὶ σᾶς τὰ λέμε στὴν καθαρεύουσα, γιὰ νὰν τὰ νιώσετε. «Σεῖς οἱ καλλιτέχναι, διὰ νὰ εἶσθε ἀληθεῖς καλλιτέχναι, οὔτε πρὸς τὴν κρίσιν τῶν ἀγοραίων πρέπει νὰ προσέχετε, ἀλλ' οὔτε καὶ τοῦ τυπου τὴν ὑποστήριξιν νὰ ἐπιζητῆτε. Φρονῶ, ὅτι τὸ Β. Θέατρον, ὡς τὸ σχολεῖον καὶ τὸ Πανεπιστήμιον, δέον νὰ ἀποτελῇ, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἡγεμόνος, ἰσχυρὸν μέσον πρὸς μόρφωσιν τῶν νέων γενεῶν καὶ προαγωγὴν τῆς ὑψηλοτάτης πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῆς προσφιλοῦς ἡμῶν Πατρίδος. Ὀφείλει νὰ συντελῇ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν νέων, τὴν μόρφωσιν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὸν ἐξευγενισμὸν τῆς ἠθικῆς ἀντιλήψεως». («Νέον Ἄστυ» 8 τοῦ Νοέβρη, σελ. 1, στήλ. 1).

ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΕΚΤΑΙ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΡΙΑΙ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΥΨΗΛΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ

Ἵδρυμα ἀνωτέρας τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
Γραφεῖα Πλατεῖα Κάνιγγος καὶ ὁδὸς Σταδίου 20.

ΣΧΟΛΑΙ
Ἀνωτ. Ἐμπορική.—Βιομηχανική.—Γεωργική.—Μηχανουργική.

ΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΟΝΤΑΙ ΤΗΝ 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΑΚΡΙΒΩΣ

ΕΓΓΡΑΦΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ 20 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΚΑΙ ΕΞΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟΣΤΕΛΛΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ΤΩ ΑΙΤΟΥΝΤΙ